

School of Economics
and Commercial Law
GÖTEBORG UNIVERSITY

Göteborg 2010-01-10

Revisionsbyråernas förberedelser och åsikter om den avskaffade revisionsplikten för småföretag

Företagsekonomiska Institutionen
Kandidatuppsats Externredovisning, HT 10
Författare: Calle Gerdman, 840309
Andreas Olsson, 770204
Handledare: Kristina Jonäll

Förord

För denna uppsats genomförande vill vi tacka ett antal personer som bidragit till färdigställandet. Ett stort tack till vår handledare *Kristina Jonäll* för bra och värdefull vägledning, samt även *Andreas Hagberg* och *opponenterna* i vår seminariegrupp för värdefulla tips och idéer.

Vi vill även rikta ett varmt tack till de *revisorer* som ställt upp på intervjuer och gjort undersökningen möjlig.

Göteborg, den 10 januari 2010

Calle Gerdman

Andreas Olsson

Sammanfattning

Kandidatuppsats i företagsekonomi, Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet, Redovisning, ht 2010.

Författare: Calle Gerdman och Andreas Olsson

Handledare: Kristina Jonäll

Nyckelord: Revision, revisor, revisionsplikt, avskaffad revisionsplikt, frivillig revision

Titel: Revisionsbyråernas förberedelser och åsikter om den avskaffade revisionsplikten för småföretag.

Bakgrund och problemformulering: Efter en lång tids debatt och utredning i frågan om revisionsplikt för små företag trädde lagen om frivillig revision i kraft den 1 november 2010. Från och med 2011 kommer de berörda företagen, ca: 70 % av Sveriges AB, att kunna välja bort revisionen. Hur detta kommer påverka revisionsbranschen, och hur revisorerna och andra intressenter ser på reformen är frågor som ställs i denna uppsats. Flera tidigare studier har gjorts i ämnet men ingen efter att lagen trätt i kraft, och således inte genomförda med de klara förutsättningarna om lagen. I Danmark genomfördes en liknande reform 2006 och där har den varit lyckad. Revisionsbranschen i Sverige står inför en utmaning som kan komma att kräva mer kund Anpassning och där andra tjänster än revision ger ett mervärde till kunden. En annan nyhet som företag och intressenter får ta hänsyn till är huruvida alternativa kvalitetsrapporter som bokslutsrapporten kan bli aktuell i framtiden istället för revisionsberättelsen.

Syfte: Syftet med uppsatsen är att undersöka hur revisionsbyråerna har förberett sig inför de nya förutsättningarna på revisionsmarknaden. Syftet är även att se vilka åsikter revisorerna och andra intressenter har om den nya lagen. Slutligen vill författarna med hjälp av intervjuer och litteratur försöka förutspå vad som kommer att hända i framtiden. Kommer fler förändringar aktualiseras och kan andra dokument än revisionsberättelsen ta över rollen som kvalitetssäkring av redovisningen?

Metod: Författarna har använt en kvalitativ ansats. För att få aktuella och relevanta åsikter om lagändringen har tre erfarna revisorer på olika revisionsbyråer intervjuats. Ämnet har debatterats flitigt och olika infallsvinklar i frågan har samlats in, främst via Internet och branschtidningar. Intervjuerna och litteraturen har därefter analyserats genom en helhetsbaserad textanalys, där analys samt diskussion & slutsats utgår från uppsatsens frågeställningar.

Analys och slutsatser: Även om antalet kunder som har möjligt att välja bort revisionen är många står de bara för 5-10% av omsättningen hos revisionsbyråerna i undersökningen i dagsläget. Revisionsbyråerna räknar bortfallet olika men uppskattar att ungefär 50 % kan komma att försvinna. Omvärldsanalysen visar dock att betydligt färre än så, närmare 25 %, har sagt upp revisionen efter fyra år i Danmark. Revisionsbyråerna är väl förberedda för den nya lagändringen. De har haft lång tid för förberedelser, och kommer att erbjuda tjänster som bokföring, rådgivning, lönehantering mm till sina kunder. De jobbar hårt på att marknadsföra sig och ligga i framkant i utveckling, då detta blivit ett betydligt viktigare inslag även inom revisionsbranschen. Författarna tror att de som inte anpassar sig till detta på sikt kommer att få svårt att överleva. Utredningens tidigare förslag var betydligt mer omfattande än den lag som slutligen fastställdes. Sverige har via revision länge utövat en hård kontroll av företagen, men EU och det globala företagandet sätter press på lagstiftaren. Mycket tyder på att fler förändringar kommer är att vänta inom de närmaste åren.

Förkortningar

Nedan presenteras förkortningar som används genomgående i uppsatsen i syfte att förenkla läsandet.

AB	- Aktiebolag
ABL	- Aktiebolagslagen
Big 4	- (Ernst & Young, PWC, KPMG och Deloitte)
FAR/SRS	- Föreningen Auktoriserade Revisorer/Svenska Revisorssamfundet
HB	- Handelsbolag
IFRS	- International Financial Reporting Standards
Reko	- Svensk standard för redovisningstjänster
RL	- Revisorslagen
SOU	- Statens Offentliga Utredningar
SRF	- Sveriges Redovisningskonsulters Förbund

Innehåll

1. Inledning.....	1
1.1. Bakgrundsbeskrivning	1
1.2. Problembeskrivning	2
1.3. Syfte.....	2
1.4. Frågeställningar	3
2. Metod	4
2.1. Ansats	4
2.2. Datainsamling	5
2.2.1. Referensram	5
2.2.2. Tidigare studier	5
2.3. Intervjuerna.....	5
2.3.1. Respondenter	5
2.3.2. Urval.....	6
2.3.3. Genomförande	6
2.4. Dataanalys	7
2.5. Trovärdighet	7
2.5.1. Referenser.....	7
3. Referensram	9
3.1. Revisionens utveckling & syfte	9
3.2. Revisionsberättelsen	9
3.3. Aktuellt i branschen.....	10
3.4. Kritik mot branschen	11
3.5. Revisionspliktens avskaffande	11
3.5.1. Från första förslag till lagändringen	11
3.5.2. ”Slopad revisionsplikt, hur påverkas revisorerna”?	12
3.5.3. Frivillig revision ur Skatteverkets synvinkel	13
3.5.4. Bankernas syn på lagändringen.....	14
3.5.5. Svenskt Näringslivs syn på lagändringen.....	14
3.6. Omvärldsanalys	14
3.6.1. Danmark	15
3.7. Alternativa kvalitetsbevis	16
3.7.1. Bokslutsrapporten.....	16
3.7.2. Revisionsberättelsen kontra bokslutsrapporten	16
3.7.3. Lagstadgad Review	17
4. Empiri.....	18
4.1. Revisionsbyråer	18

4.1.1.	Grant Thornton	18
4.1.2.	JDG Revision AB	18
4.1.3.	Big 4	18
4.2.	Intervjusammanställning	18
4.2.1.	Revisionsmarknad för småföretag.....	18
4.2.2.	Småföretagsrevisionernas lönsamhet och problem	19
4.2.3.	Förberedelser och hantering av frivillig revision	19
4.2.4.	Åsikter om frivillig revision	20
4.2.5.	Alternativa kvalitetsdokument	21
4.2.6.	Framtiden för revision	22
5.	Analys.....	23
5.1.	Förberedelser inför revisionspliktens avskaffande	23
5.2.	Åsikter om revisionspliktens avskaffande	24
5.3.	Alternativa kvalitetsbevis	25
6.	Diskussion & slutsatser	27
6.1.	Förberedelser	27
6.2.	Revisionsbyråernas och intressenters åsikter om frivillig revision samt tankar om framtiden	27
6.3.	Alternativa kvalitetsbevis	28
6.4.	Förslag på vidare forskning	29

Referenser

Bilaga 1, Underlag för intervjufrågor

Bilaga 2, Revisionsberättelse

Bilaga 3, Bokslutsrapport

1. Inledning

I denna inledande del av uppsatsen kommer först en bakgrund och en problembeskrivning till den avskaffade revisionsplikten för småföretag att presenteras, för att sedan övergå i en beskrivning av uppsatsens syfte samt vilka frågeställningar som uppsatsen utgår från.

1.1. Bakgrundsbeskrivning

Efter en lång period av diskussioner om den svenska revisionspliktens framtida omfattning beslutade Riksdagen den 21 juni 2010 vilka företag som kommer att omfattas av den nya lagändringen (Bolagsverket, 2010). Den 1 november 2010 trädde den nya lagen i kraft, som säger att småföretag själva avgör om de vill anlita en revisor. För att ett aktiebolag i fortsättningen ska kunna välja att inte ha en revisor som granskar företaget får högst ett av följande tre kriterier uppfyllas: (Regeringskansliet, 2010)

- I medeltal fler än 3 anställda i företaget
- Balansomslutning mer än 1,5 miljoner SEK
- Nettoomsättning mer än 3 miljoner SEK

Genomgående genom uppsatsen är det detta krav på uppfyllelse som gäller då termen småföretag används, vilket är ett centralt begrepp.

Revisionsplikt för alla AB har funnits i Sverige sedan 1983. I början var meningen att kontrollera så att företag betalade in tillräckligt med skatt och följde de regler som fanns. Detta gäller självklart även idag, men numera har det gjorts en del försök att förenkla klimatet för småföretagarna (Lennartsson b, 2010). Avskaffad revisionsplikt är en av åtgärderna som ska bidra till detta. 2006 påbörjade regeringen en utredning angående hur revisionsplikten skulle avskaffas, och 2008 presenterades ett förslag där gränserna var betydligt högre än de till sist fastställda. I rapporten ges en beskrivning och bakgrund av det förslag som presenterades av Statens offentliga utredningar (SOU 2008:32) och som har titeln ”Avskaffande av revisionsplikten för små företag”.

Fortsättningsvis kan alltså berörda företag välja bort revisorn, men detta är något som företaget måste bestämma genom en ändring i bolagsordningen. Mer om detta står att läsa i ett faktablad från Justitiedepartementet (Regeringskansliet, 2010). Ändringen genomförs i sådana fall i samband med företagets bolagsstämma och ska därefter anmälas till Bolagsverket. I praktiken innebär den nya lagen inte att alla småföretag kan välja bort revisionen direkt (Bolagsverket, 2010). Den frivilliga revisionen börjar gälla från och med den 1 november påbörjade räkenskapsår, vilket innebär att de företag som så önskar kan exkludera revisionsberättelsen i årsredovisningen från och med 2011. Årsredovisningen ska dock som tidigare skickas in i fullständig form till Bolagsverket.

I Sverige kommer denna lag beröra ca 250 000 AB (Regeringskansliet, 2010), vilket är en stor del av de ca 310 000 AB som finns i Sverige. De AB som berörs av lagändringen kan dock inte vara börsnoterade eller finansiella bolag. De måste även i fortsättningen ha en revisor (Grant Thornton b, 2010).

Ämnet för uppsatsen är intressant ur flera perspektiv. Dels ligger det aktuellt i tiden, då revisionsplikten precis har avskaffats, och således inte längre utgör någon osäker framtida händelse för revisionsbranschen och dess intressenter. Då det är ca: 70 procent av Sveriges AB som kan välja bort revisionen är det en stor reform, även om det givetvis rör sig om de allra minsta företagen. Författarna till denna rapport har valt att se det hela från

revisionsbyråernas perspektiv, då branschen kan komma att gå miste om kunder, men även har en utmaning i att få kunderna att se att nyttan av revision kan komma att överstiga kostnaden. Det är även intressant att se om revisionsbyråerna kommer att erbjuda kunderna andra tjänster nu när revisionen kan komma att ta mindre del av deras tid. Den frivilliga revisionen går givetvis att se ur många intressanta perspektiv, exempelvis de berörda företagens, bankernas och Skatteverkets.

Danmark införde frivillig revision 2006 för mindre företag och där har reformen blivit lyckad. Aktuella siffror angående utfallet ett par år efter finns och kommer att presenteras i rapporten, och de visar att fyra år efter reformen har bara drygt 20 % av företagen valt bort revisionen.

Det finns flera tidigare studier inom ämnet, varav en kommer att benämnas i rapporten, men det som gör denna studie speciellt intressant är att lagen nu verkligen är bestämd och införd i lagboken. Tidigare studier har inte haft regeringens färdiga gränser för vilka företag som lagen ska gälla för, eller för den delen datumet när lagen skulle komma att införas.

1.2. Problembeskrivning

Lagändringen kan komma att innebära förändringar för revisionsbranschen då företag kan avsluta sin kontakt med byråerna, men kan även innebära nya möjligheter då klienterna kan behöva hjälp med exempelvis rådgivning för sin verksamhet. Rapporter och undersökningar kring frågan har tidigare genomförts, men då lagändringen nu slutligen slagits fast och även börjat gälla känns frågan högst aktuell och förberedelserna förmodligen till största del genomförda hos revisionsbyråerna.

Författarna tror att denna reform kommer att innebära en viss förändring av revisionsbranschen. Från att ha haft lagstadgad revisionsplikt för alla AB som garanti för uppdrag, kan revisionsbyråerna nu bli tvungna att anpassa sig mer efter kundernas egna behov. Detta kommer säkerligen innebära en marknadsanpassning där revisionsbyråerna precis som andra företag måste vara konkurrenskraftiga för att hävda sig. I praktiken innebär detta att de måste erbjuda kunderna ett mervärde, där de som kan välja bort revisionen ändå ser ett större värde än kostnad i att behålla revisorn.

Genom att söka information om revisionspliktens utveckling fram till idag, och intervjua erfarna revisorer på revisionsbyråer, är meningen att se vilka steg de har tagit varefter lagändringar har föreslagits och sedan fastställts. Exempelvis blev gränserna för vilka företag som kan välja bort revisionen betydligt lägre än vad som föreslogs från början.

I spåren av revisionspliktens avskaffande har bokslutsrapporten dykt upp som ett tänkt alternativ till revisionsberättelsen. Huruvida denna rapport kan ligga som grund för beslut hos intressenter, vad den innebär, och hur revisorer ser på denna är en fråga som berör branschen.

1.3. Syfte

Syftet med rapporten är att belysa det arbete som har genomförts av revisionsbyråer i Sverige inför den lagändring som trädde i kraft den 1 november 2010, då små AB själva kan välja om de vill anlita en revisor eller inte för granskning och revision av sina finansiella rapporter. Syftet är även att se hur revisorerna ser på alternativa kvalitetsbevis, hur de bedömer framtiden efter lagändringen och hur de ser på den avskaffade revisionsplikten.

1.4. Frågeställningar

De frågeställningar som ligger till grund för uppsatsen och som kommer att besvaras är följande:

- Hur har revisionsbyråerna förberett sig för den frivilliga revision gällande småföretag som lagstodgades den 1 november 2010?
- Vilka åsikter om frivillig revision har revisionsbyråerna och andra intressenter, och hur ser de på framtiden?
- Är bokslutsrapporten ett alternativ till revisionsberättelsen?

2. Metod

I detta kapitel kommer det att redogöras för hur arbetet med uppsatsen har genomförts. Det kommer att presenteras hur författarna tog sin an ämnet och hur insamling av data har gjorts, både i form av sökande från redan befintlig information samt genom intervjuer med respondenter från olika revisionsbyråer. Författarna kommer att argumentera för varför vissa val har gjorts framför andra, och urval av revisionsbyråer och respondenter, samt genomförande kommer att presenteras. Uppsatsens trovärdighet är av högsta vikt och en redogörelse angående detta avslutar metodkapitlet.

2.1. Ansats

Författarna valde att skriva om revisionspliktens avskaffande för småföretag då detta är en händelse det skrivits och debatterats om under lång tid. Dock blev inte lagen bestämd förrän nyligen och lagstadgad den 1 november 2010. Valet föll på att se hur revisionsbyråerna förberett sig inför reformen; om de förberett sig på några speciella sätt och hur detta arbete pågått. Av intresse var även att se hur de uppfattar lagen och hur de tror att den kommer påverka framtiden för branschen. Varför valet föll på detta är att det nu kan vara intressant att se hur revisionsbyråerna ser på det hela när lagen verkligen har trätt i kraft. Tidigare studier inom ämnet som utgått från olika intressenters syn i frågan har inte haft de klara förhållanden som denna uppsats kan ta hänsyn till, och då har det funnits tveksamheter.

För att skapa en grund angående utvecklingen av revisionspliktens avskaffande för småföretag och kunna börja med arbetet av uppsatsen fick författarna söka information som fanns inom ämnet. Redan innan fanns vissa baskunskaper då ett intresse hos författarna för händelsen fanns, men dessa kunskaper var av ganska enkel karaktär varför en betydligt mer grundläggande insikt behövdes. Information om revisionspliktens avskaffande erhöles både genom sökande i tidigare studier, databaser och framförallt Internet som innehåller mycket aktuell information om reformen.

Författarna bestämde tidigt att det bästa sättet att samla in material till uppsatsen var att genomföra intervjuer. Syftet med uppsatsen är att undersöka ett aktuellt problemområde och då är det uteslutet att göra en ren litteraturstudie. Valet stod då mellan att genomföra en kvalitativ eller en kvantitativ undersökning. Bedömningen blev att bästa resultat skulle nås genom att göra djupgående intervjuer. Graden av struktur kan variera även inom en kvalitativ undersökning. En fördel med kvalitativa intervjuer är enligt Holme & Solvang (1997, s. 99) att intervjun mer kan likna ett vanligt samtal. Denna uppsats gjordes relativt strukturerad med ett frågeformulär som följdes för att lättare kunna hitta en struktur att arbeta vidare med vid analysen. Det gavs dock utrymme till följdfrågor och sidospår för att försöka locka fram så mycket intressant information som möjligt. Utifrån uppsatsens syfte och frågeställningar togs ett antal frågor fram. Exakt vilka frågor som till slut skulle användas bollades fram och tillbaka de första veckorna. Frågorna skickades även till en auktoriserad revisor som läste igenom dem och tyckte att de var relevanta och bra.

Huvudsyftet med uppsatsen är att se hur revisionsbyråerna har förberett sig inför avskaffandet av revisionsplikten för småföretag, varför valet av respondenter för undersökningen föll sig naturligt. Tidig kontakt togs med revisionsbyråer för att kunna höra sig för om intresset för att genomföra intervjuer fanns, samtidigt som skrivandet av teori-delen tog sin början för att skaffa sig kunskap om ämnet.

2.2. Datainsamling

Målet med uppsatsen är att kunna besvara de frågeställningar som presenteras under problembeskrivning och syfte. För att kunna göra detta måste information samlas in och bearbetas.

2.2.1. Referensram

Informationen som ingår i uppsatsens teoretiska referensram har samlats in på en rad olika sätt. Litteratur inom ämnet har hittats genom att söka i bibliotekskatalogen Gunda på Göteborgs Universitetsbibliotek, och då huvudsakligen på Ekonomiska biblioteket samt Kurs- och Tidningsbiblioteket. För att finna aktuella och relevanta artiklar inom ämnet har Göteborgs Universitetsbiblioteks tillgängliga databaser utnyttjats, då de ständigt uppdateras med det senaste inom företagsekonomi. Främst har FAR Komplet används, då den visat sig innehålla mycket information om revision och redovisning. I databasen FAR Komplet finns även branschtidsskriften Balans tillgänglig med mycket relevant och aktuell information om ämnet för rapporten.

Internet har varit en stor källa för information, då de senaste händelserna kring uppsatsens teoretiska delar är aktuella, och då erbjuder mycket av det senaste som hänt. Hemsidor som information har hämtats från är bland andra Bolagsverket, FAR, SRF Konsult, Skatteverket och regeringen.

I samband med informationssökandet i arbetet med uppsatsen har flera olika sökord använts för att hitta relevant information. Sökorden har matchats i Göteborgs Universitetsbiblioteks kataloger och databaser samt på Internet. Sökord som använts är: revision, revisionsplikt, avskaffad revisionsplikt, avskaffad revisionsplikt i Danmark, frivillig revision, revision för småföretag, bokslutsrapporten.

2.2.2. Tidigare studier

Innan arbetet med uppsatsen tog sin början har ett flertal tidigare studier inom ämnet studerats. Detta har gjorts eftersom författarna ville skapa sig en bild av vad som skrivits inom området för revisionsplikts avskaffande de senaste åren, och hur detta skulle kunna utvecklas genom vidare studier. De rapporter som finns har utgått från olika synsätt; Skatteverkets, företagens, revisionsbyråernas mm. Gemensamt för samtliga är dock att ingen har kunnat utgå från den färdiga lagen utan det har rört sig om spekulationer, då både gränser och datum inte varit bestämda. Studier av tidigare rapporter har inspirerat till att skriva vidare om ämnet och utveckla det som hänt, samt gett värdefulla tips på relevanta referenser.

2.3. Intervjuerna

2.3.1. Respondenter

För att erhålla primärdata, d.v.s. förstahandsinformation till uppsatsens undersökning har författarna valt att koncentrera sig till revisionsbyråer. Information har samlats in genom intervjuer mellan författarna och respondenter på revisionsbyråerna. Revisionsbyråer av olika storlek har kontaktats. De respondenter som intervjuats är samtliga revisorer (auktoriserade eller godkända) och kommer från Grant Thornton i Göteborg, en av de fyra stora i Göteborg samt JDG Revision AB i Uddevalla. I vissa fall har önskan om anonymitet funnits från respondentens sida, både gällande denne själv samt byrån, vilket givetvis författarna tagit hänsyn till. Detta är dock inget som påverkar innehållet eller trovärdigheten på något sätt i uppsatsen.

2.3.2. Urval

I ett tidigt skede skickades ett antal förfrågningar ut till olika revisionsbyråer via e-post. De tillfrågade revisionsbyråerna utgjordes av ett spektrum med allt från ett par anställda till stora internationella jättar på marknaden. Av dessa svarade fyra stycken relativt omgående att de tyckte projektet lät intressant och att de kunde tänka sig att ställa upp på en intervju. En femte revisionsbyrå svarade att de skulle undersöka om det fanns någon lämplig person för en intervju men av detta blev inget. Övriga kontaktade revisionsbyråer valde att inte svara på förfrågningen av okänd anledning. En trolig gissning är att de inte hade tid, lust eller att det glömdes av. Att det slutligen blev intervjuer med tre revisionsbyråer berodde på att respondenten på den fjärde revisionsbyrån blev sjuk och ingen tid fanns för en senare intervju. Att tolka bortfallets innebörd är mest relevant i kvantitativa, statistiska undersökningar (Körner & Wahlgren, 2002) och författarnas bedömning är att detta bortfall inte på något sätt påverkat uppsatsens kvalitet eller resultat utöver att det gavs färre alternativ att välja på.

För att få relevant information till syftet med uppsatsen skulle respondenten vara en erfaren godkänd eller auktoriserad revisor med insyn i problematiken runt undersökningens frågeställningar. Utöver det hade författarna inga önskemål om vem som skulle svara på frågorna.

Kontakt med Grant Thornton och en av de fyra stora revisionsbyråerna i Göteborg togs till att börja med via e-mail med studentansvariga (revisionsbyråernas ansvariga utåt för kontakter med studenter på universitet/högskolor), vilka gärna hjälpte till med vidare kontakter till medarbetare på respektive revisionsbyrå som skulle kunna tänka sig att ställa upp på en intervju. Detta fungerade väldigt smidigt, och efter en del korrespondens via e-mail med de nya kontakterna beslutades att en intervju på vardera revisionsbyrån skulle genomföras. I fallet med JDG Revision AB i Uddevalla hade en av författarna sedan tidigare viss kontakt med en ledande revisor på revisionsbyrån, vilket säkert hade en positiv inverkan på möjligheterna att få till en intervju. Likaså i detta fall föregicks intervjun av korrespondens via e-mail för att informera samt bestämma datum och plats.

När kontakten var tagen skickades frågeunderlaget ut till respondenterna så att dessa bättre kunde bilda sig en uppfattning om vilka frågor som intervjun skulle behandla. Att på förhand ge respondenten underlag för vad som kommer att diskuteras kan innebära att de kan svara mer utförligt och säkert på frågorna och således få med fler aspekter. Nackdelen är att svaren kanske inte blir lika spontana. Vad som väljs måste relateras till vad undersökningen mår bäst av. I det här fallet valde författarna att skicka ut frågorna i förväg eftersom bedömningen var att de måste ha inblick i frågorna kring revisionspliktens avskaffande för att intervjun skulle bli värdefull och relevant.

2.3.3. Genomförande

Intervjuerna med Grant Thornton, en av de fyra stora revisionsbyråerna och JDG Revision AB genomfördes samtliga med godkända eller auktoriserade revisorer på deras respektive kontor i centrala Göteborg och centrala Uddevalla. Intervjuerna genomfördes ostört i konferensrum och båda författarna var närvarande, detta för att samla så många intryck som möjligt. Alla tre respondenterna gav säkra intryck och såg ut att obehindrat svara på frågorna, även om de var tveksamma om några detaljer. Detta var dock inget som på något sett påverkar undersökningen. Även om de i vissa fall önskat att intervjun skulle hållas kortfattat visade de inga tendenser till att vara stressade. Intervjuerna tog ca: 40 minuter att genomföra. Författarna växlade roller vid de olika intervjuerna. En ställde frågorna och såg till att driva intervjun framåt medan den andre fyllde i med följdfrågor och skrev ned utförliga anteckningar. Intervjuerna spelades även in för att säkerställa en korrekt sammanställning

efteråt. Att intervjuerna spelades in var givetvis något som respondenterna fick godkänna innan. Att spela in kan ibland hämma ärlig respons (Bell 2005), men författarna bedömde att det inte behövde tas någon hänsyn till det eftersom ämnet inte är så känsligt.

Intervjuerna genomfördes på olika dagar med tio dagar mellan den första och den sista. Direkt efter varje intervju gjordes en sammanställning för att så lite som möjligt skulle hinna försvinna ur minnet. Frågeformuläret (bilaga 1) användes som ram för att summera alla anteckningar och intryck till en dokumentation att arbeta vidare med. När den första summeringen gjorts och båda författarna var nöjda med den lyssnades ljudupptagningen igenom för att kontrollera att informationen blivit korrekt återgiven. Det resulterade inte i några stora förändringar av innehållet men i en del tillägg och omformuleringar utifrån hur respondenten verkligen uttryckt sig. För att ytterligare säkerhetsställa informationen skickades dokumentet därefter till respondenten som fick komma med kommentarer och godkänna. Alla respondenter angav att de var nöjda efter några tillägg och förtydliganden.

2.4. Dataanalys

När det gäller att analysera information utifrån intervjuer skiljer det sig mycket mellan kvalitativa och kvantitativa intervjuer. En kvantitativ intervju innehåller ofta en struktur som är väldigt ordnad i förväg, exempelvis en enkät. När det kommer till kvalitativa intervjuer får organiseringen och struktureringen ske i efterhand (Holme och Solvang, 1997, s. 139). Då denna rapport utgår från intervjuer med respondenter på revisionsbyråer angående revisionsplikens avskaffande handlar det om kvalitativa intervjuer.

När samtliga intervjusammanställningar var färdiga ordnades all information under empiriavsnittet, där allas tankar och åsikter framgår under respektive problemområde.

Holme och Solvang (1997, s. 141) skiljer vid textanalys på helhetsanalys och delanalys. Författarna anser att en helhetsanalys passar bäst, och då väljs vissa problemområden ut som sedan fokus läggs på. För denna uppsats har författarna utifrån frågeställningarna som uppsatsen utgår från delat in analysen samt diskussion & slutsatser i tre problemområden. Dessa är: förberedelser inför den avskaffade revisionsplikten, åsikter om den avskaffade revisionsplikten samt synen på bokslutsrapporten som alternativt kvalitetsbevis.

De problemområden som valts har sedan utifrån jämförelser mellan teorin och empirin i uppsatsen analyserats för att se om revisionsbyråerna skiljer sig åt angående förberedelser och hur deras åsikter är jämfört med andra intressenter. I diskussion & slutsatser har författarna sedan utvecklat resonemangen vidare samt framfört egna tankar och idéer.

2.5. Trovärdighet

2.5.1. Referenser

Att kritiskt granska texter och utlåtanden är alltid viktigt vid skrivandet av en uppsats. Så hög trovärdighet som möjligt är alltid att eftersträva, vilket gör det viktigt att extra noga se vilka referenser som väljs.

Holme & Solvang (1997, s. 130-136) påpekar vikten av att se vilka källor som finns tillgängliga och som är relevanta för frågeställningarna, men att en begränsning finns i den tid som finns för att genomföra detta. De tar även upp trovärdighet gällande källor, och att primära källor anses mer trovärdiga än sekundära källor. Primära källor är då informationen hämtas för första gången medan sekundära källor är exempelvis sådant som står skrivet i en bok eller artikel.

Författarna har varit noga med att se vilket ursprung källorna i uppsatsen har. För de genomförda intervjuerna har informationen fåtts direkt från respondenter på revisionsbyråerna. Dessa personer har samtliga tagit sin revisorsexamen vilket är ett bevis på att de behärskar sitt yrke, och ger således en hög trovärdighet. De har dessutom innan de tackat ja till att medverka fått information om syftet med uppsatsen och se frågeunderlaget som legat till grund för intervjun, då även chans att fråga medarbetare om något funnits vid eventuella tveksamheter. Detta medför att dessa källors trovärdighet kan anses hög. Dock är mycket av det som sagts om framtiden i intervjuerna inget som är helt säkert, utan subjektiva bedömningar av respondenterna, vilket även framgår i uppsatsen.

För datainsamlandet har mycket av informationen kommit från branschorganisationer, vilka får anses ha stor insikt i det som händer kring revision, och är därför trovärdiga i vad som skrivs. Likaså är litteraturen inom ämnet som det refereras till i uppsatsen författad av yrkesverksamma inom branschen vilket ökar trovärdigheten. Källor som Bolagsverket, Regeringen, Justitiedepartementet och FAR är alla trovärdiga då de varit med om att jobba fram lagförslaget eller har stor inverkan på branschen. I ett par fall i uppsatsen har det hänvisats till andrahandskällor då ursprungskällan inte gått att hitta. I dessa fall anses de ändå gå att lita på, då de återberättats av ovan nämnda källor.

3. Referensram

I detta kapitel kommer revisionens utveckling att beskrivas, och även syftet med att ha revision i ett företag. Andra delar inom revision som kommer att beskrivas är revisionsberättelsen som är revisorns utlåtande om företaget och således kvalitetsbeviset på att företaget har skött sin förvaltning och ekonomiska förpliktelser samt vilka intressenter som kan ha nytta av revision. En sammanställning av olika intressenters syn på den avskaffade revisionsplikten kommer att ges samt aktuella frågor inom revisionsbranschen. Det kommer även ges en beskrivning av alternativa kvalitetssäkringar som bokslutsrapporten och review. Vidare presenteras vad några tidigare studier inom ämnet har kommit fram till.

3.1. Revisionens utveckling & syfte

Revision och redovisning hör i mångt och mycket ihop. Utan redovisning hade revision inte varit möjlig, åtminstone inte i dess nuvarande form. Bokföring och redovisning har mycket gamla anor. När en civilisation blivit tillräckligt avancerad uppstår alltid ett behov av kontroll över resurser. Precis som idag uppstår intressenter som inte har tillgång till direkt information om en verksamhet. Eftersom ägarna och andra intressenter ofta saknar inblick i redovisningen har behovet av revision vuxit fram. För att öka redovisningens tillförlitlighet har dessa önskat få in en oberoende part med tillräckliga kunskaper för att kritiskt granska räkenskaperna. I lagtext dök begreppet revisor för första gången upp i 1895 års ABL (Jansson & Sievert, 2010). Anledningen till att revision upplevdes nödvändigt var att AB blivit en vanlig företagsform samt att den ekonomiska brottsligheten var utbredd eftersom det inte fanns något system för kontroll. Frågor som var aktuella 1895 och en bit in på 1900-talet var ägarnas rätt till insyn, ekonomisk brottslighet, kontroll över finanserna, revisorernas opartiskhet och kompetens (Sjöström, 1994). Revisionens och revisorns roll har därefter stegvis vuxit och förändrats. Jansson & Sievert (2010) har i sin kandidatuppsats ”revisionsplikt- ett historiskt perspektiv” sammanställt och kommenterat revisionens historia i svenska samhället men det ligger utanför syftet av den här uppsatsen att på ett mer detaljerat sätt beskriva förloppet för revisionens utveckling. 1983 togs beslutet att alla aktiebolag, oavsett storlek, skulle åläggas en lagstiftad revisionsplikt och det är omfattningen av den som nu är aktuell i och med införandet av s.k. frivillig revision.

För de allra flesta företag är det viktigt att ha ett gott förhållande till sina intressenter (aktieägare, kunder, leverantörer, kreditinstitut, staten m fl). För att kunna bibehålla detta förtroende är det viktigt att företagets ekonomiska situation och hur det förvaltas av styrelsen och VD visas på ett trovärdigt sätt till intressenterna. Revisorn spelar här rollen som kvalitetsgranskare, och ska på ett objektivt sätt granska företagets förvaltning och räkenskaper för att stärka den finansiella informationens trovärdighet. Efter att ett företag granskats, ska revisorn uttala sig i positiv eller negativ form beroende av vad revisorn kommer fram till. Målet med revisionen är att avsluta med en revisionsberättelse, där revisorn ger sin syn på årsredovisningen, bokföringen samt förvaltningen av företaget. Årsredovisningen tillsammans med revisionsberättelsen är sedan det som ger företagets intressenter ett trovärdigt underlag vid olika typer av beslut (FAR Förlag, s.19-26).

3.2. Revisionsberättelsen

Som nämnts tidigare är revisionsberättelsen en rapportering om årsredovisningen. Den ska efter påskrift lämnas till årsstämman, och revisorn ska i den antingen tillstyrka eller avstyrka att

- Resultat- och balansräkning fastställs
- Vinsten ska disponeras på det sätt som förvaltningsberättelsen föreslagit
- Ansvarsfrihet gäller för VD och styrelseledamöter

För revisorn är revisionsberättelsen den enda rapport som är offentlig (FAR Förlag, 2006, s. 94). ABL reglerar hur revisorn ska agera i fråga om revisionsberättelsen. Lagen nämner bland annat att revisorn är skyldig att anmärka i revisionsberättelsen om VD eller någon av ledamöterna i styrelsen har agerat på fel sätt eller gjort sig skyldiga till försummelse som kan leda till ersättningsskyldighet. Vidare ska det även lämnas uppgifter eller hänvisas till uppgifter som revisorn anser att företagets aktieägare bör ha kännedom om.

I bilaga 2 visas hur en standardiserad revisionsberättelse ser ut, och som bifogas i företagets årsredovisning.

3.3. Aktuellt i branschen

Finanskrisen påverkade revisionsbranschen mycket, men med ekonomin på uppgång och med stora pensionsavgångar de kommande åren har revisionsbyråerna åter börjat anställa mer. Detta berättar personal från revisionsbyråer och branschorganisationen FAR i en artikel av Olof Axelsson i *Civilekonomen* (nr 9, november 2010). Informationen i detta kapitel baseras på denna artikel.

Numera är dock konkurrensen på byråerna större, trots att efterfrågan ökat. Detta beror enligt Dag Brännström på FAR till stor del på att fokus har flyttats från bara revision till mer rådgivning i och med avskaffandet av revisionsplikten för småföretag. Denna utveckling mot andra tjänster har enligt Melissa Söderberg på Deloitte pågått en tid.

Artikelförfattaren har talat med Eva Wallerstedt som är professor emeritus i företagsekonomi vid Uppsala Universitet. Hon skriver i boken ”Revisorsbranschen i Sverige under hundra år” att revisionsbranschens aktörer har mer internationellt samarbete nuförtiden och att de stora revisionsbyråerna har blivit ännu större pga. uppköp och sammanslagningar. Det har varit viktigt att samarbeta internationellt om byråerna vill ha kunder utomlands då lokal kunskap om exempelvis koncernredovisning måste innehas inom varje land. Hon tror inte att de fyra stora revisionsbyråerna (Ernst & Young, PWC, KPMG och Deloitte) kommer att bli färre, vilket inte heller Björn Markland tror. Han är pensionerad revisor och tidigare generalsekreterare för FAR och sekreterare i Nordiska Revisorssamfundet. Han tror detta bland annat beror på att bolagen fått kritik mot den oligopolliknande situation som råder på revisionsmarknaden. Endast en liknande händelse som skedde när revisionsbyrån Arthur Andersen försvann efter Enron-skandalen skulle kunna leda till färre stora aktörer.

Efter de fyra stora jättarna på marknaden finns en del mellanstora revisionsbyråer. Bland dessa finns Grant Thornton, SET Revision och BDO. Jan Johansson, tidigare delaktig i revisionsutvecklingen i Sverige och revisor, säger att EU-kommissionen tittar på om det går att förenkla för de mellanstora aktörerna att konkurrera om att få börsbolagen som kunder. Dock kanske de inte vill ha så stora kunder, vilket kan innebära risker med skadestånd och negativ publicitet.

Eva Wallerstedt påpekar vidare utvecklingen som skett mot mer konsulttjänster bland revisionsbyråerna där marknadsföring blivit viktigare för att positionera sig. Detta anses vara en strategi som passar bra in med den avskaffade revisionsplikten. Jan Johansson var med i utvecklingen när revisionsplikten infördes i Sverige på 80-talet, och han ser idag positivt på avskaffandet av revisionsplikten för småföretag. Han tror inte att branschen kommer påverkas speciellt mycket då dessa företag som inte längre tvingas av lagen förmodligen kommer att köpa in rådgivning av revisionsbyråerna istället för enbart ren lagstadgad revision. Han avslutar dock med att poängtera att trots att inte revisionsbranschen kommer lida speciellt mycket av lagändringen, kan det påverka näringslivet och samhället negativt.

3.4. Kritik mot branschen

I kölvattnet av skandalen kring HQ Bank har det uppstått en del kritik mot revisionsbranschen från diverse håll. I en artikel av Jacob Bursell och Carolina Neurath (2010) på näringslivs-siten E24 ger de en bild av olika insatta personers åsikter. En del av kritiken riktar sig mot att företag från samma revisionsbyrå köper in både revision och konsulttjänster, vilket var fallet med HQ Bank samt även i Enron-skandalen. Detta är dock något som de allra flesta företag gör då endast två företag från börsens storbolagslista valde olika revisionsbyråer för revision och andra tjänster.

Gunnar Ek, bolagsbevakare på Aktiespararna, anser att det är bekymmersamt att revisorerna i praktiken kommer att granska sina kollegor på samma revisionsbyrå, vilket inte ger samma objektivitet. Att ge råd till en kund och sen att samma byrå gör revision anser han inte vara bra. En person på ett företag som anlitar olika revisionsbyråer talar om betydelsen att skilja på revision och konsulttjänster. Leif Pagrotsky, socialdemokraterna, anser även han att företag inte borde få köpa konsulttjänster och revision av samma byrå, då samhället som stort är väldigt beroende av en oberoende revisorsfunktion.

Dag Brännström på FAR påpekar precis som några av de stora byråerna att det inte skulle vara effektivt att dela upp de olika tjänsterna som nämns ovan, men poängterar även att revisorns integritet är viktig. Annan kritik som riktas mot branschen är att vissa revisorer sitter på väldigt många uppdrag, och den interna kontrollen ifrågasätts då.

3.5. Revisionspliktens avskaffande

I detta kapitel presenteras hur arbetet med revisionspliktens avskaffande har gått till, vilket bland annat beskrivs i utredningen SOU 2008:32 som beskrivs nedan. Författarna har även tagit med en tidigare kandidatuppsats för att se vad författarna till den kommit fram till.

3.5.1. Från första förslag till lagändringen

Regeringen har aviserat att de ska förenkla för småföretagare. Det bygger på en önskan från EU att minska den administrativa bördan för företag med 25 % fram till 2012. Detta har skett i olika steg där frivillig revision är ett steg (SOU 2008:32, s. 14).

Den 7 september 2006 tillsatte regeringen en särskild utredare med uppdrag att se över behovet av revision för små företag. Detta mynnade till slut ut i en omfattande utredning. Den tar ställning i frågan om revisionsplikten för små företag och kommer med ett antal förslag. Den har sedan varit ute på remiss hos ett stort antal organisationer, bl.a. FAR/SRS, Skatteverket och Bolagsverket. Utredning och remissvaren ligger till grund för den propositionen, proposition 2009/10:204, som sedan antogs av Riksdagen och innebär frivillig revision för små företag.

Det är lätt att få uppfattningen att den frivilliga revisionsplikten är ett enhetligt lagförslag. I praktiken har ett stort antal små och stora ändringar gjorts bl.a. i ABL och RL vilket sammantaget fått resultatet ”frivillig revision”. Det är ingen nyhet att lagstiftning fungerar på det viset, poängen är att det inte går att hitta något kapitel eller motsvarande om frivillig revision i lagboken utan det är inbakat i redan befintliga texter.

Det är många frågor som behandlas i utredningen. En fråga av avgörande betydelse är hur gränsen ska dras för vilka bolag som ska få möjligheten att välja och vilka som fortfarande ska ha en tvingande revisionsplikt. Här bör det betonas att utredningen tog fram två förslag. Ett som skulle utgöra de lägsta gränsvärdena för att reformen skulle vara värd besväret (SOU 2008:32, s. 184). Minst två av följande tre kriterier måste vara uppfyllda för att revisionsplikten ska gälla:

- I medeltal fler än 3 anställda i företaget
- Balansomslutning mer än 1,5 miljoner SEK
- Nettoomsättning mer än 3 miljoner SEK

Det andra förslaget innehöll väsentligt högre gränsvärden och var det förslag som utredningen rekommenderade:

- I medeltal fler än 50 anställda i företaget
- Balansomslutning mer än 41,5 miljoner SEK
- Nettoomsättning mer än 83 miljoner SEK

De öppnade även för att göra förändringen i två steg, först enligt de lägre och sedan till de högre, för att mildra effekterna och känna sig för. Regeringen valde att till slut gå på den försiktiga linjen.

Ett annat förslag som utredningen kommer med är att förvaltningsrevisionen skall avskaffas för alla företag. Detta främst för att den inte tillför något värde till företagen och därför kan den kostnaden dras bort från revisionen (SOU 2008:32, s. 200). Regeringen valde dock att inte gå på den linjen i detta skede utan kommer att se över frågan ytterligare. Flera remissinstanser bl.a. Finansinspektionen och Riksbanken valde att påpeka att den var en viktig del i tillsynen av de finansiella företagen. Sverige och Finland är ensamma om denna regel och regeringen kommer att utreda frågan om förvaltningsrevision vidare (proposition 2009/10:204, s. 58).

Att revisorn ska vara oberoende är en grundläggande förutsättning för trovärdigheten med revision. Det finns därför regler för revisorns jäv i ABL. De svenska reglerna för jäv är mycket utförliga och begränsar vad revisorn får göra. Den offentliga utredningen föreslår att det i framtiden bör göras en översyn av dessa regler vilket skulle kunna öppna upp för revisorn att ge rådgivning till revisionskunderna på ett nytt sätt (SOU 2008:32, s. 214).

Att säga upp revision har även utförts enligt en opt-out lösning, vilket innebär att företaget aktivt måste säga upp revisorn och anmäla det till Bolagsverket. I en artikel i branschtidningen Balans (Lennartsson d, 2010). säger Bolagsverkets Chefjurist Per Nordström att blir det lättare att administrera för dem samtidigt som företagen måste göra ett aktivt val. Han anser även att det är troligt att fler kommer behålla revisionen p.g.a. det.

3.5.2. "Slopad revisionsplikt, hur påverkas revisorerna"?

Uppsatsen av Karjalainen & Åberg (2007) handlar om att undersöka revisorernas tankar om ett eventuellt avskaffande av revisionsplikten. De bygger sitt resonemang på intervjuer och litteratursammanställningar.

De använder en kvalitativ metod med intervjuer för att svara på frågorna;

- Hur ställer revisorerna sig till revisionsplikt för mindre företag?
- Hur väljer revisionsbyråerna att hantera ett eventuellt slopande av revisionsplikt för dessa företag?
- Hur ser revisorerna på branschens framtid?
- Skiljer sig revisorernas uppfattningar åt från företagarnas uppfattningar om revisionsplikten?

Alla revisionsbyråer hade fört en diskussion om hur de bäst skulle möta förändringen. Att erbjuda andra tjänster, främst inom redovisning, var något som många börjat överväga. De större revisionsbyråerna hade andra möjligheter att anställa personal med redovisningskompetens eller t.o.m. köpa upp någon redovisningsbyrå och integrera den i verksamheten. En annan slutsats var att alla revisionsbyråer oavsett storlek ansåg att de själva skulle klara reformen bra och t.o.m. gynnas av den. De var överens om att de riktigt små revisionsbyråerna kommer att få problem eftersom nästan hela deras kundkrets kan välja bort revisionen samtidigt som de inte har kompetens att ta större uppdrag. Respondenterna i undersökningen tror att 50-80% av de påverkade kommer att behålla revisionen. Karjalainen & Åberg ansåg att det var i paritet med underökningar om kundernas inställning. Speciellt de företag som redan anlidade en byrå för redovisning och bokföring ansågs benägna att säga upp revisionen.

En annan synvinkel handlar om hur mycket nytta kunderna har av revisionen om man bortser från att den är lagstadgad. För det första konstaterar de att företagen är mer positivt inställda till revision än vad Karjalainen & Åberg förväntat sig. Revisorerna ansåg att kunderna i praktiken fick ut ca: 80 % av kostnaden i nytta. Resten försvann i lagstadgade kontroller och dokumentation. Nyttan byggde även på hur många intressenter företaget hade. De som enbart hade ägare och myndigheter ansågs inte ha så stor nytta av revision medan andra med fler intressenter t.ex. fordringsägare hade större nytta av den. Kunderna ansåg även att det inte bara var kostnaden i pengar som var kännbar utan även den tid som gick åt att vara behjälplig vid revisionen. Den aspekten togs inte upp av revisorerna.

Det fanns en irritation bland revisorerna på de omfattande dokumentationskrav som omgärdar revisionen. Det finns en "lagstadgad överadministration" som inte tillför något. Regelverket för revision är inte anpassat för små företag. De revideras enligt samma mall som de stora. En förenkling av reglerna hade kunnat lätta bördan lika mycket som avskaffande av revisionsplikten ansåg författarna.

3.5.3. Frivillig revision ur Skatteverkets synvinkel

Enligt en artikel på Skatteverkets hemsida är Skatteverkets uppfattning att småföretagen har ont om tid för administrativa uppgifter och att det då lätt uppstår omedvetna fel. De befarar även ökat medvetet skattefiffel (Lindström, 2010). Detta har varit ett av de vanligaste argumenten mot avskaffad revisionsplikt under alla år. För att delvis möta risken för detta har Riksdagen beslutat att Skatteverket kommer att få göra löpande kontroller av bokföringen och kräva in uppgifter av företagen under året. Skatteverkets strategi inför detta är bl.a. att satsa på nystartade företag, och de har som mål att kontakta 25 % av dem under 2011. Företagen kommer även att uppge i sin deklaration om de haft revision eller hjälp av extern redovisningskonsult. Att avstå från revision ska inte automatiskt leda till kontroll av skatteverket men blir en del i bedömningen (Skatteverket, 2010).

I sitt remissbetänkande skriver Skatteverket att de har bedömt att en stor del av skattefele återfinns i de som de definierar som mikroföretag (balansomslutning mindre än 1,5 miljoner SEK). De nya kontrollerna kommer att leda till mer arbete för Skatteverket. De anser att den kontrollfunktion som tidigare gjordes av en kvalificerad revisor kommer att skjutas över till dem. De har därför äskat medel att möta den ökade arbetsbördan (Skatteverket, 2008). Skatteverket var drivande i att beslutet skulle hållas till de lägre gränsvärdena, att uppgifter om redovisningskonsultation/revision ska lämnas i deklarationen samt att företagen ska göra ett aktivt val när de säger upp revisorn, s.k. opt-out (Skatteverket, 2010).

3.5.4. Bankernas syn på lagändringen

I branschtidningen Balans (Danielsson, 2010) går det att läsa om bankernas åsikt om den avskaffade revisionsplikten för småföretag. En oro från början var att de trodde att företag utan revisor kunde få svårare med lån, men den lägre gränsen som sattes för vilka företag som berörs av reformen verkar ha varit positiv. Stefan Andersson på SEB och Tina Sandvik anser inte att avskaffandet av revisionsplikten påverkar besluten för kredit, men att redovisningen såklart måste vara ordnad och gå att lita på gällande betalningsförmåga. Jonny Belchatowski på Swedbank menar att de på Swedbank funderar på hur de ska göra angående de företag som väljer bort revisorn när det gäller att säkerställa redovisningen, och att det gäller att ge kunderna råd angående valet.

3.5.5. Svenskt Näringslivs syn på lagändringen

Svenskt Näringsliv är en intresseorganisation som på olika sätt försöker arbeta för att öka tillväxten och underlätta för företag. I dagsläget representerar de ca: 60000 företag i varierande storlek (Svenskt Näringsliv, 2010). Svenskt Näringsliv utgör i denna uppsats en motpart till andra intressenter som är mer kritiskt inställda till frivillig revision.

I sitt remissyttrande skrev Svenskt Näringsliv att de i stort tillstyrkte utredningens förslag. Två exempel på detta är om de högre gränsvärdena borde gälla samt en opt- in lösning där företagen antas säga upp revisionen om inget annat uppges. Svenskt Näringsliv ansåg dock att lagen skulle träda i kraft tidigare så att de företag som hade räkenskapsår som började 1 juli 2009 skulle få chansen att välja. De ansåg även att förslaget om avskaffad förvaltningsrevision var bra eftersom det inte tillför något värde och fördyrar revisionen. Förvaltningsrevision och ansvarsfrihetsinstitutet är kopplade till varandra och samtidigt mer eller mindre unika för Sverige. Det skapar problem när det finns utländska ägarintressen och kan vara ett konkurrenshämmande handelshinder. Även om utredningen valde att inte förslå någon förändring av detta ansåg Svenskt näringsliv att frågan om en utrantering av ansvarsfrihetsinstitutet bör drivas vidare.

Den enda punkten där Svenskt näringsliv starkt invänder mot utredningens förslag är i den del som handlar om åtgärder mot skattefel. Utredningen föreslår att Skatteverket ska få göra kontroller under löpande beskattningsår samt att en kontrolluppgift i skattedeklarationen ska lämnas huruvida företaget haft revision eller extern hjälp med sin redovisning. Tre experter i utredningen valde att göra ett särskilt yttrande i denna fråga och ansåg att detta kommer att leda till att företagen skräms till att behålla revisionen eftersom de när som helst, med kort varsel, kan kallas till Skatteverket för kontroll. De ansåg att förslaget riskerar att radera ut de positiva effekterna med frivillig revision (SOU 2008:32, s. 290). Svenskt näringsliv valde att instämma med detta särskilda yttrande (Svenskt Näringsliv, 2008).

3.6. Omvärldsanalys

I detta kapitel kommer de förhållanden som råder i Europa att belysas, för att kunna få en jämförelse med hur det nu är i Sverige. Särskild vikt kommer att läggas vid Danmark, då gränsvärdena där för frivillig revision liknar dem i Sverige.

Inom EU regleras reglerna för revision i de fjärde bolagsrättsliga direktiven, vilka ska följas av medlemsländerna (Grant Thornton b, 2010). Gränserna som gäller för länderna inom unionen innebär att företag som uppfyller minst två av nedanstående kriterier måste ha revision, medan medlemsländerna själva kan bestämma om de vill tillämpa frivillig revision för mindre företag som inte uppnår gränserna (Lennartsson a, 2010). För företag som finns noterade på en börs eller för finansiella företag (exempelvis banker och andra kreditinstitut) krävs dock alltid en revisor (Grant Thornton b, 2010).

- I medeltal fler än 50 anställda i företaget.
- Balansomslutning mer än 4,4 miljoner Euro.
- Nettoomsättning mer än 8,8 miljoner Euro.

Kriterierna är således betydligt högre än de gränser som Sverige nu har infört, men liknande de gränser som först föreslogs i diskussionen om den avskaffade revisionsplikten. Nedan visas en tabell över flera EU-länder samt Norge, där det skiljer mycket mellan länderna beroende av om företag inom landet behöver ha revision eller inte. Nederländerna och Storbritannien ligger närmast EU:s tak medan de nordiska länderna har lägst gränser för revisionsplikt.

Figur 1. Gränser för revisionsplikt inom ett antal Europeiska länder (Lennartsson a, 2010).

	Medelantalet anställda under räkenskapsåret	Balansomslutning	Nettoomsättning
Storbritannien	50	3,26 miljoner pund	6,5 miljoner pund
Nederländerna	50	4,4 miljoner euro	8,8 miljoner euro
Tyskland	50	3,4 miljoner euro	6,9 miljoner euro
Frankrike	50	1,55 miljoner euro	3,1 miljoner euro
Sverige	3	1,5 miljoner svenska kr	3 miljoner svenska kr
Danmark	12	1,5 miljoner danska kr	3 miljoner danska kr
Finland	3	100 000 euro	200 000 euro
Norge	under beredning	under beredning	under beredning

3.6.1. Danmark

I Danmark avskaffades revisionsplikten för de minsta företagen 2006 efter en lång process, där målet var att minska det administrativa arbetet för småföretagen. Underlaget för att bestämma sig om revisionsplikten skulle avskaffas eller inte gjordes av den danska Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, som är Danmarks motsvarighet till svenska Bolagsverket (SOU 2008:32, s. 154).

Efter avskaffandet av revision för de minsta företagen i Danmark 2006 har nu efter några år konsekvenser kunnat ses. Det är branschtidningen Balans (nr 3, 2010) som beskriver vad Erhvervs- och Selskabsstyrelsen i Danmark kommit fram till i en utvärdering.

När Danmark valde att ta bort revisionsplikten 2006 var det ca 75000 företag som hade möjlighet att välja bort revisionen. 4 år senare har ca 17000 företag valt bort revisionen, vilket är ca 23 % av de berörda företagen. Dock har en del av dessa valt att behålla revisorn för andra tjänster som exempelvis redovisning. Av de som valt bort revisionen har ca 85 % en omsättning mellan 0-0,5 miljoner danska kronor, vilket är de allra minsta företagen.

Gällande besparingar för företagen har det efter beräkningar inneburit att företagen sparat 155-160 miljoner danska kronor. Skatteintäkter har knappt påverkats alls, vilket även gäller den ekonomiska brottsligheten. Vid undersökningar av årsredovisningar har det hittats lite fler fel i de som inte haft en revisor som reviderat företaget, men skillnaden har inte varit stor nog att det skulle vara någon betydande skillnad.

3.7. Alternativa kvalitetsbevis

3.7.1. Bokslutsrapporten

Bokslutsrapporten är en ny form av kvalitetsbevis som tagits fram av branschorganisationerna FAR och SRF. Syftet är att småföretag som efter revisionsplikts avskaffande inte längre önskar att ha revision ska kunna kvalitetssäkra sin redovisning på ett enklare sätt, och då göra det i form av en bokslutsrapport istället. Syftet är även att ge en snabbare rapportering, då en auktoriserad redovisningskonsult närsomhelst kan producera en aktuell rapport som kan ligga till grund för beslut då exempelvis ett företag söker lån hos en bank (SRF a, 2010). I bilaga 3 visas en standardmall för hur bokslutsrapporten är utformad.

Endast en auktoriserad redovisningskonsult får utfärda en bokslutsrapport. Den auktoriserade redovisningskonsulten jobbar med redovisningstjänster och rådgivning löpande åt företag, och ska se till att kvalitén löpande är god hos företaget. SRF införde auktorisation för redovisningskonsulter 2006, medan de tillsammans med FAR inledde ett samarbete 2009 för att hela branschen ska få enhetliga villkor (SRF b, 2010).

Samarbetet har resulterat i Reko, en standard för kvalitativa redovisningstjänster, som även följer EU-standarder (gäller även bokslutsrapporten). De riktar sig till auktoriserade redovisningskonsulter, och syftet är att säkra kvalitén och nyttan för intressenter som företag och samhället. Kraven för att få behålla auktorisationen är bland annat att följa etiska regler, inneha ansvarsförsäkring och genomgå kontroller som säkrar kvalitén. Inom Rekos ramverk ingår även tolv krav som måste uppfyllas, vilka bygger på god redovisningssed, lagstiftning och normer (SRF c, 2010).

3.7.2. Revisionsberättelsen kontra bokslutsrapporten

I Dagens Industri (2010) har en debatt gällande revisionsplikts avskaffande förts mellan olika parter. Fredrik Dahlberg, förbundsdirektör på SRF anser att det är viktigt att det blir enklare för småföretagen att driva sin verksamhet nu och att de kan välja mellan att anlita en revisor och att använda sig av bokslutsrapporten. Tomas Lindgren och Magnus Eriksson på Pwc, ansvarig för mindre och medelstora företag respektive ansvarig för redovisningstjänster, anser dock att det inte går att jämföra bokslutsrapporten med revisionsberättelsen. De skiljer på revisionsberättelsen som är en oberoende granskning fri från företagen och bokslutsrapporten som bättre passar som underlag för företagsledningen.

Dahlberg menar att bokslutsrapporten kan komma att ge intressenter som exempelvis banker en bättre överblick än tidigare då företagen var tvungna att kvalitetssäkra sin information med en revisionsberättelse, och att den är *”ett fullvärdigt kvalitetsbevis för företagets redovisning”* som följer lagar och normer. Han poängterar att banker måste lära sig använda bokslutsrapporten som underlag för att reformen ska förenkla för företagen, vilket var syftet politikerna hade. Avskaffandet av revisionsplikten var en av åtgärderna för att uppnå denna förenkling. Rapporten, som i praktiken innebär att den auktoriserade redovisningskonsulten följer Rekos standarder vid upprättande av bokslut och årsredovisning, ska kunna upprättas ofta och ge aktuella siffror vilka är kvalitetssäkrade vilket ska förenkla för banker och andra intressenter tack vare dess aktualitet. Den anses tillräcklig för de flesta småföretag när de ska vända sig till finansiärer och andra intressenter. Syftet är att den ska minska kostnaderna och vara ett snabbt och effektivt verktyg, där den som garanterar redovisning av kvalitet och bilden av företagets ekonomi är den auktoriserade redovisningskonsulten.

Lindgren och Eriksson ser positivt på bokslutsrapportens syfte att förse företagen med kvalitativ redovisning, men att det är viktigt för företagen att förstå vilka konsekvenser valet mellan den och revisionsberättelsen kan få. De påpekar även vikten av att marknaden förstår

skillnaden mellan dem då användningsområdena skiljer sig. Revisionsberättelsen är en fristående granskning medan bokslutsrapporten mer är underlag för bolagets ledning att redovisningen är säkrad enligt standarder från Reko och således ingen granskningsrapport från en fristående part. Bokslutsrapporten är inte ett offentligt dokument på samma sätt som revisionsberättelsen. Den finns inte med i årsredovisningen och är därför inte tillgänglig på samma sätt för externa intressenter. Vilket företagen ska använda sig av får funderas på, då en rad frågor bör beaktas som exempelvis vilka ägarna är, utveckling samt vilka intressenter företaget har. De menar vidare att vissa små företag inte har några direkta fördelar av revision, dock är erfarenheten den att de fördelar som en opartisk kvalitetssäkrad redovisning ger företaget och dess intressenter gäller i de allra flesta fallen.

3.7.3. Lagstadgad Review

När revisionsplikten avskaffades i Danmark genomgick den danska revisionsbranschen en ungefär liknande förändring som den svenska ställts inför 2010. Ett alternativ till revision kallat lagstadgad review togs fram för att användas som en enklare form av revision för de mindre företagen. Den danska regeringen valde dock att inte besluta om lagstadgad review, *”trots brett stöd från remissinstanserna”* (Lennartsson c, 2010). Lennartsson skriver i artikeln i tidningen Balans att motiveringen till beslutet var att en dansk lösning inte är något att satsa på utan de vill vänta på internationella standarder.

4. Empiri

Då uppsatsen bygger på intervjuer med revisorer kommer detta material att sammanställas under de rubriker som följer. Först kommer de olika revisionsbyråer som deltagit i undersökningen att presenteras för att få en inblick i dessa, samt även de respondenter som bidragit med informationen.

4.1. Revisionsbyråer

4.1.1. Grant Thornton

Intervjun med Grant Thornton genomfördes på plats på kontoret, som ligger på Kungsgatan i centrala Göteborg. Respondent var en godkänd revisor med drygt tio års erfarenhet av branschen.

Grant Thornton är en revisions- och konsultbyrå med fokus på ägarledda företag, och i Sverige är de en av de ledande byråerna för denna typ av företag. Bland kunderna är entreprenörskap en stor gemensam nämnare. Affärsidén är ”att sälja ekonomiska tjänster som bidrar till en framgångsrik verksamhet för företag och deras ägare”. På kontoret i Göteborg jobbar ca 65 medarbetare. I Sverige finns 25 lokala kontor med 840 medarbetare (Grant Thornton a, 2010). Grant Thornton i Sverige är medlemmar i Grant Thornton International, som är ett nätverk som finns i fler än 100 länder med över 30 000 medarbetare (Grant Thornton c, 2010).

4.1.2. JDG Revision AB

Intervjun med JDG Revision AB genomfördes på plats på kontoret i centrala Uddevalla. Respondent var Daniel Linsten, som är ägare till byrån och godkänd revisor.

JDG Revision AB bildades 2006, och kunder är allt från enmanskonsulter till större företag. Fokus ligger på ägarledda privata företag, och de tjänster som erbjuds är revision, redovisning, lönehantering, deklarationen och konsultationer. På JDG Revision AB arbetar tio personer. JDG Revision AB äger även dotterbolaget Melleruds Revisionsbyrå AB (JDG Revision AB, 2010).

4.1.3. Big 4

Intervjun med en av de fyra stora revisionsbyråerna (Big 4) genomfördes på kontoret i Göteborg. Respondenten var en auktoriserad revisor med drygt tio år i branschen, och har arbetat med allt från små till stora företag samt en del med redovisningsfrågor.

4.2. Intervjusammanställning

4.2.1. Revisionsmarknad för småföretag

Alla respondenter hade fått frågorna i förväg och hade därför försökt att översiktligt skapa en uppfattning om hur stor andel av kunderna som är småföretag och vilken omsättning de genererar. De var dock noga med att poängtera att de siffror de uppgav var en uppskattning och att det kunde slå flera procent åt ena eller andra hållet.

Utifrån det totala antalet kunder uppger två av respondenterna att de bedömer att småföretagen utgör ungefär 50-70 % av kunderna. Den tredje uppger att 30-40 % av kunderna är i den kategorin. Omsättningen från dessa företag bedöms ligga på 5-10 % av den totala omsättningen hos revisionsbyråerna i alla tre fallen. Respondenterna uppger att alla negativa effekter på omsättningen givetvis är ett problem men att de är var oroliga för något större intäktsbortfall i dagsläget. En respondent säger att de kalkylerat med att en stor del av småföretagen kommer att säga upp revisionen. Enligt deras kalkyl kommer på sikt ca: 50-70

% att säga upp revisionen. De andra har ingen detaljerad beräkning att utgå ifrån men hade gjort uppskattningar. De var inställda på att de att vänta och se vad som händer.

En respondent uppger att i de fall revisionsbyrån har kombinerade uppdrag och sköter kundens redovisning och revision kommer en kvalitetsgranskning av alla bokslut göras av en kollega på byrån. Eftersom det inte är lätt att se sina egna fel när man gör bokslut vill de att ytterligare en person ska se över det. Det kan komma att täcka upp för intäktsbortfall utan att de för den skull gör en hel revision.

4.2.2. Småföretagsrevisionernas lönsamhet och problem

Samtliga respondenter tycker att de inte generellt kan säga att det är sämre ordning på småföretagens skötsel jämfört med större bolag. Det förekommer att småföretag är fantastiskt välskötta men även det motsatta. Det hänger mer på individer. En respondent tycker att själva revisionen sällan är ett problem men däremot att de bokslut de får från kunden ibland innehåller mycket fel och behöver göras om i olika utsträckning. Det kan vara svårt att motivera detta för kunden som ibland redan betalt för den tjänsten.

En respondent tycker att det är svårt att jämföra problem mellan stora och små företag. I små företag är det ofta fåmansregler för aktieutdelning och skillnaden mellan det privata och företaget som ofta är problem. I större företag är det mer komplexa problem som hur en IFRS-regel ska tolkas.

En åsikt som framförs av en respondent är att i företag som växt under några år uppstår ofta problemet att ägaren driver det som ett litet företag när det i själva verket börjar behöva formalisera vissa funktioner. Det kan då uppstå en viss oordning när ägaren inte längre kan ha samma överblick som tidigare.

När det gäller lönsamhet tycker respondenterna lite olika. En tycker inte att det är någon skillnad på lönsamhet beroende på storlek. De fakturerar antalet timmar och det spelar ingen roll hur stort uppdraget är. De är noga med att ge kunden en specificerad faktura på vad de tagit betalt för, vem som gjort det och att inte avrunda uppåt vilket förekommer. En annan respondent tycker att lönsamheten är god och betonar att de arbetar mycket med småföretag och utvecklar en kompetens som gör det enklare att utföra revisionen på ett effektivt sätt. Den tredje anser att segmentet bidrar till resultatet men att lönsamheten inte är så hög. Det rör sig om ganska små arvoden och då räcker det med ett misstag för att hela lönsamheten skall vara uppäten. Det kan vara svårt att fakturera hela kostnaden eftersom kunderna räknar med prisförslaget. De vill inte trycka på för hårt och förlora kunden heller. Konkurrensen är även högre om de små kunderna eftersom alla revisionsbyråer kan ta dem.

4.2.3. Förberedelser och hantering av frivillig revision

Eftersom debatten om revisionsplikten pågått under flera år har alla revisionsbyråer följt utvecklingen och förberett sig under flera års tid. Samtliga respondenter uppger att de räknar med ett visst bortfall i revisionsintäkterna men tror att det åtminstone delvis kommer täckas upp av nya tjänster. Dessa tjänster är bokföring, bokslut, lönehantering, rådgivning och konsultation. En respondent uppger att de kan erbjuda kunden att bli deras ”externa ekonomiavdelning” och ta hand om egentligen hela ekonomifunktionen bl.a. med hjälp av sina ekonomisystem och fakturascanning.

Två av respondenterna arbetar mycket med ägarledda företag och trycker speciellt på den chans att kommunicera det värde till kunden som uppstår vid personliga möten. Respondenterna anser att det nu kommer bli ännu viktigare att bygga på sina relationer med kunden. Respondenten på den större revisionsbyrån tycker att de är dem som tydligast

profilerat sig av de fyra stora revisionsbyråerna och byggt upp ett koncept för att möta den förändrade marknaden. Alla respondenter anser att deras revisionsbyrå ligger långt fram när det gäller marknadsmässigt agerande. En av respondenterna anser att det finns några riktigt små revisionsbyråer på marknaden som under lång tid arbetat ganska avskilt från kunderna. De har inte kommunicerat någon nytta, kunden vet inte vad de gjort och knappt vilka de är. De kan få det svårt att ställa om till ett mer marknadsorienterat synsätt eftersom de är ovana att sälja. Slutrevisionen är ett tillfälle där de träffar kunden och då är det viktigt att försöka få dem att förstå vad det är som har gjorts och vilken nytta kunden haft av det. Respondenten på den större revisionsbyrån tycker att konkurrensen är hög om de stora prestigeuppdragen som att revidera börsnoterade företag vilket leder till en prispress på de uppdragen.

Två respondenter tar upp jävsreglerna som något som hindrat dem från att erbjuda vissa tjänster innan, bl.a. kassahantering. Om kunden inte längre vill ha revision kan de erbjuda ett flertal andra tjänster. Det är även tal om att jävsreglerna kommer att förändras för de som är revisionskunder vilket skulle öppna för en mer rådgivande roll för revisorn. En respondent uppger att de redan idag erbjuder kunderna enklare ekonomiprogram med utbildningspaket, men hade haft en dialog med FAR som ansåg att de fick ta det försiktigt med det med hänsyn till jävssituationen.

4.2.4. Åsikter om frivillig revision

Respondenterna i undersökningen ser både för- och nackdelar med den frivilliga revisionen. En fördel som samtliga tar upp är att revisionen framöver kommer bli mer efterfrågad, då småföretagen inte tvingas på revision utan att de förhoppningsvis ser nyttan med revisionen istället och själva önskar den.

En respondent hoppas även att marknaden, exempelvis banker, kommer att se nyttan av revision i fortsättningen.

Skräddarsydd revision är något som en respondent tar upp som en fördel med frivillig revision. Om t.ex. lagervärdering är en kritisk faktor i företagets verksamhet kan det fokuseras mer på just det. Att kunderna får hjälp med just det de behöver kan göra det lättare att ta betalt då kunderna inte tvingas på något. Denne påpekar även att det talas om andra förändringar som kommer i kölvattnet av detta, bl.a. är det aktuellt med ytterligare krav på dokumentation och hur revisorerna granskar sig själva, vilket de i dagsläget redan har mycket höga krav på.

Nackdelar som två av respondenterna tar upp är tappet av revisionstimmar som kan komma att ske. Dock kommer detta till viss del ersättas av andra tjänster, men den stora byråns respondent tror dock att det blir svårt att täcka bortfallet helt.

Två av respondenterna anser att lagändringen börjat på ett bra sätt med de låga gränsvärden som satts upp, då en oro fanns att de höga värdena skulle komma att gälla. Vidare är det ofta en hel del som får rättas till i redovisningen då revisionen utförs, vilket beror på olika kunskap om redovisning ute hos företagen eller redovisningskonsulterna. Detta kan således innebära en nackdel för samhället om ingen oberoende granskning har genomförts, då många intressenter kan vara beroende av att företagets redovisning stämmer överens med verkligheten. Vidare anser alla respondenter att företag som bara har en eller ett fåtal ägare och inga finansärer kan klara sig utan revision, men att kunskapen om redovisning inom företaget ska beaktas.

En annan nackdel som en respondent tar upp är när ett företag som säger upp sin revisor kanske behöver revision igen efter ett par år, exempelvis i samband med en försäljning eller

finansiering av något slag. Då kan det ta tid för revisorn som måste undersöka de senaste åren för att kunna godkänna revisionsberättelsen, vilket i sin tur ger en hög kostnad för kunden. Det är viktigt att påtala för kunden att tänka långsiktigt och se om det är värt att ha kvar revisorn.

Gränsvärdena för lagförslaget var betydligt högre från början, och samtliga respondenter hade förväntat sig högre gränsvärden än de som blev. Det hela var omgärdat av hög sekretess innan det offentliggjordes. Två respondenter tycker att beslutet att använda de lägre gränsvärdena är bra, då för många företag hade kunnat välja bort revisionen annars. Den tredje respondenter tycker dock att den högre gränsen kanske hade varit att föredra redan direkt då det kan innebära tveksamheter framöver om gränsen kommer höjas succesivt. Denne anser att ännu mer tid då skulle kunnat läggas på konsultation som kunderna efterfrågar. En respondent tycker att det kan vara bra att börja försiktigt o se vad de olika intressenterna på marknaden anser om lagen, utvärdera och eventuellt höja gränsvärdena efterhand. Extra känsligt kan även vara att skattesystemet och redovisningen är sammankopplade i Sverige vilket hade påverkats mer av en högre gräns. En respondent tror att diskussioner inom branschen samt lågkonjunkturen kan ha bidragit en del till att den lägre gränsen valdes. Denne kan även se en möjlighet i att det blir en ökad kontroll för stora företag till följd av händelser som exempelvis HQ Bank. Ytterligare händelser kan komma att inträffa i revisionsbranschen, som att förvaltningsrevisionen försvinner på sikt och mer liknar den som finns i Europa, och även att det kan bli tal om rotation mellan byråerna.

4.2.5. Alternativa kvalitetsdokument

I uppsatsen har det redogjorts för bokslutsrapporten, som är ett dokument som kan utfärdas av en auktoriserad redovisningskonsult. Vid en jämförelse med revisionsberättelsen ser samtliga respondenter en nackdel i att bokslutsrapporten är något som den auktoriserade redovisningskonsulten själv har utfört och sedan godkänner. I detta fall har ingen oberoende och objektiv part tagit del av denna och granskat den. Det kan vara svårt att se fel i något som en person själv har producerat. Det är stor skillnad mot en revisionsberättelse som en oberoende revisor har granskat.

En respondent tar särskilt upp skillnaderna i att revisorn har betydligt mer kvalificerad utbildning, men även högre krav gällande hur lång tid denne jobbat med revision. Det krävs även att kvalificerade prov för revisorsexamen måste klaras för att få behörighet att godkänna ett företags årsredovisning. Vidare anser respondenten att högre krav bör komma att ställas på den auktoriserade redovisningskonsulten om det blir så att bokslutsrapporten blir mer vanligt förekommande.

När det gäller hur exempelvis banker kommer att se på bokslutsrapporten som ett substitut till revisionsberättelsen för de företag som väljer bort revisionen är samtliga överens om att framtiden får utvisa detta. Dock ställer sig samtliga tveksamma till vad en självgranskad rapport egentligen är värd.

En av respondenterna tror att kunskapen hos banker är blandad gällande redovisning och att en del inte riktigt förstår vad revision innebär. Förhoppningsvis kommer de dock att kräva rätt rapporter i framtiden, då beslut om kredit mm ska tas. En annan av respondenterna anser vidare att det blir en mognadsprocess för marknaden att förstå vad bokslutsrapporten innebär, och det blir intressant att se hur intressenter till företagen kommer att se på det. Den tredje respondenten tror att bokslutsrapporten möjligen kan vara ett alternativ om exempelvis banken känner till byrån väl och vet vilka de har att göra med, och denne anser vidare att en revisionsbyrå på en mindre ort har en relation till banker och andra intressenter. Då blir revisionsbyråns logga på årsredovisning och revisionsberättelse en kvalitetsstämpel i sig. En

respondent anser att ett bolag som har få ägare, inget direkt behov av extern finansiering och i övrigt få intressenter som ställer krav på en oberoende granskning skulle eventuellt kunna klara sig med en bokslutsrapport.

En annan aspekt är hur Skatteverket kommer att agera framöver, och respondenterna från den mellanstora och stora byrån tror att Skatteverket kommer att få mer att göra då de räknar med att ett antal miljarder i skatteintäkter kommer att försvinna. I och med att företagen kommer att få kryssa i om de använt sig av en revisor eller inte, tror de att Skatteverket kommer kontrollera främst de som valt bort revisorn, då Skatteverket kommer få utökade möjligheter att komma ut till företag och göra kontroller. En respondent anser att detta eventuellt kan leda till att företagen måste lägga ned mycket tid på att vara behjälpliga med att ta fram information till Skatteverket.

En respondent framlägger att förenklade revisionsberättelser kanske kan komma att finnas i framtiden, dock är det svårt att göra billigare granskningar hos de små företagen än nu då revisionen ofta ligger på 5 -10 tusen kronor.

4.2.6. Framtiden för revision

Många kunder kommer säkert fundera en del och det kommer inte att märkas någon markant skillnad direkt, trodde två respondenter. Bokslutsperioden blir klar först nästa år för de som kan välja bort revisionen varför det är svårt att säga nu hur det kommer påverka. Bara de AB som startats upp efter 1 november 2010 kan välja bort revisorn direkt.

En av respondenterna menar att några kunder aviserat att de kanske kommer ta bort revisionen för att dra ner på sina kostnader, men frågat efter andra tjänster som revisionsbyrån erbjuder istället. Dock påpekas att det är viktigt att företagen funderar innan och undersöker vad exempelvis banken och andra intressenter säger om det. Kanske höjs räntan om de inte kan kvalitetssäkra sin information med en revisionsberättelse. De övriga respondenterna framlägger att några nybildade AB valt att inte ha revision men att de då varit väldigt små. På en av revisionsbyråerna har inga kunder hört av sig för att säga upp revisionen. Däremot har de själva tagit upp det under den senaste revisionen i några fall där det inte är motiverat med revision. De har bestämt sig för att vara öppna med att alla företag inte har samma behov av revision.

En av respondenterna påpekar att fler AB bildats nyligen till följd av lagen, då enskilda firmor och HB konverterats till AB just p.g.a. att ingen revision längre behövs. Dock tros lite större företag komma att behålla revisionen, då revisionskostnaden inte utgör någon stor post i resultaträkningen jämfört med andra kostnader. Denne anser även att det blir intressant att se i framtiden om/när Euro-bolagsformen införs i Sverige, som innebär ett AB med 1 euro i aktiekapital (mot dagens 50 tusen SEK). Det kan få ett stort genomslag på antal bildade AB. Vissa kunder är ibland hårt knutna till sin revisor och det kan tänkas att kunderna ser över sitt behov om revisorn går i pension. Då kanske de väljer ett annat alternativ. I vissa fall kan även moderbolag hamna under gränserna för frivillig revision. Görs ändå revision i ett antal dotterbolag kommer de nog vilja ha det i moderbolaget också. Fastighetsbolag och holdingbolag kan ofta hamna i den kategorin eftersom de bara uppnår balansbeloppet.

5. Analys

I detta kapitel kommer teori och empiri att jämföras och analyseras. Som ram för analysen har de frågeställningar som ligger till grund för uppsatsen fått utgöra rubriker. Syftet med kapitlet analys är även att förbereda för de slutsatser och svar som levereras i det avslutade kapitlet diskussion & slutsatser.

5.1. Förberedelser inför revisionspliktens avskaffande

Revisionsbyråerna är verkligen inte oförberedda inför lagändringen, utan verkar under flera år ha arbetat fram alternativ att erbjuda sina kunder. Enligt undersökningen tror de inte på något stort bortfall för revision.

Samtliga respondenter uppger att de följt utvecklingen angående revisionspliktens avskaffande och förberett sig på den kommande lagändringen. Tjänster som de delvis kommer att ersätta den revision som tappas med är bokföring, bokslut, rådgivning och annan konsultation. Detta är något som professor Eva Wallerstedt även är inne på, att utvecklingen har gått mot att erbjuda mer konsulttjänster och att marknadsföring blivit viktigare. Även Jan Johansson nämner att han inte tror att branschen kommer påverkas så mycket då kunderna förmodligen kommer köpa in andra tjänster i stället. Detta resonemang är helt i fas med revisionsbyråernas agerande i undersökningen. Samtliga respondenter anser även att deras revisionsbyråer ligger i framkant när det gäller marknadsmässigt tänkande och agerande, och att detta behövs för att hävda sig på en konkurrensutsatt marknad. Något som blivit allt vanligare är att mindre revisionsbyråer blir uppköpta av större internationella firmor, vilket gör dem mer konkurrenskraftiga.

Fördelar som tas upp av respondenterna är att jävsreglerna kan komma att lättas och att de därför kommer att kunna erbjuda fler tjänster och en mer skräddarsydd revision utifrån kundens behov. Detta behandlas både i utredningen och tas upp i olika remissyttranden, bl.a. Svenskt Näringsliv. De svenska reglerna är mycket strikta ur ett internationellt perspektiv och det skulle göra det lättare för revisionsbranschen att öka sin konkurrenskraft om det lättas. Under förberedelser framkommer att hanteringen av frivillig revision är att erbjuda andra tjänster istället och då är denna fråga intressant. Karjalainen & Åberg tar även upp att kravet på dokumentation gör att nyttan av revisionen inte täcker kostnaderna för denna. Detta att företag i vissa fall har köpt in både revision och konsulttjänster är något som kritiserats och ifrågasatts då revisorn granskar information som i vissa fall framställts av kollegor på samma revisionsbyrå.

Det verkar inte som att revisionsbyråerna författarna intervjuat är särskilt oroliga för att få mindre att göra. Att spå framtiden är aldrig lätt men om argumentet för förändring är att anpassa sig till omvärlden kan det vara en god idé att göra en omvärldsanalys. För Sveriges del är det EU som i hög grad påverkar framtiden. I undersökningen har författarna valt att titta på Danmark som införde frivillig revision 2006. Eftersom Sverige och Danmark är jämförbara och även lagen för revisionsplikt jämförbar kan denna jämförelse vara ytterst relevant. Att utvärderingar därifrån visar att ca 23 % sagt upp revisionen efter fyra år borde kunna appliceras på Sverige. Respondenterna i denna undersökning räknar generellt sett med ett högre bortfall. I det fall där en konkret siffra angavs var det så högt som 50-70 %. Tilläggas bör att siffran gradvis stigit i Danmark och att den angivna siffran från respondenten var tänkt på sikt.

För att sammanfatta så är alla respondenter överens om att branschen kommer att bli mer marknadsorienterad och att de kommer att erbjuda kunderna alternativa tjänster för att möta upp ett eventuellt kundbortfall för revision. De anser alla att de redan byggt upp de resurser

som krävs för att hantera detta. Precis som i den tidigare undersökningen av Karjalainen & Åberg är en respondent inne på att de allra minsta revisionsbyråerna är de som kanske kommer att påverkas mest. Även den offentliga utredningen pekar på de minsta revisionsbyråerna som de som eventuellt kommer att få det svårast.

5.2. Åsikter om revisionsplikens avskaffande

Frågan om lagstadgad revision har, som författarna tidigare presenterat, varit aktuell under lång tid. Karjalainen & Åberg skriver i sin uppsats om olika saker som upplevs som problem med revisioner för små företag. Respondenterna i undersökningen håller alla med om att för små företag med en ägare och utan externt finansieringsbehov finns ofta inget egentligt behov av revision. Skatteverket och andra myndigheter är kanske de enda intressenterna som har nytta av det. Det är tydligt att Skatteverket och ekobrottsmyndigheten överhuvudtaget varit mest negativa till de flesta av utredningens förslag. Att företagen i sin deklaration måste uppge om de haft revision eller extern hjälp med redovisning kommer att fungera som ett starkt incitament att behålla revisionen eller istället skaffa hjälp av en redovisningskonsult. Alla respondenterna tror att detta säkert kunde påverka skatteverkets bedömning vid granskning. Svenskt Näringsliv och en grupp inom utredningen påpekade just detta faktum innan beslutet togs och kritiserade att utredningen rekommenderade detta. Respondenterna är alla erfarna revisorer och författarna anser att de har god insyn i hur Skatteverket fungerar. Det är troligt att de som kryssar i att de inte har haft någon granskning eller hjälp alls kommer att kontrolleras i högre grad än övriga. Det finns många sätt att de på det. Den här uppsatsen fokuserar på faktorer som påverkar revisorerna och den branschen och det får nog sägas att detta kommer att vara ett starkt argument för att ha kvar revisorn.

För revisorn på individnivå tror alla respondenterna att det kommer att bli roligare att vara revisor. Delvis för att revisionen kommer att vara en efterfrågad produkt istället för en påtvingad tjänst som inte kunderna alltid ser nyttan med utan bara som ytterligare en kostnad i resultaträkningen.

Det framgår tydligt att respondenterna hade förväntat sig att gränsvärdena skulle bli högre än de blev. Det verkar även ha varit den allmänna uppfattningen i branschen. Ett minskat marknadsunderlag upplevs givetvis negativt av respondenterna men de uttrycker ändå en stor förståelse för det. Två av dem tycker att det var är att börja försiktigt medan en inte håller med om det utan tycker att det hade varit bättre att ta allt på en gång istället för att under flera år behöva anpassa sig till nya förändringar. Alla tror att omfattningen av frivillig revision kommer att öka i framtiden.

Respondenterna tar på olika sätt upp förhållandet mellan kund och revisor. Många kunder har en revisor de kanske byggt upp ett förtroende för under en längre tid. Det kan vara så att de kommer se över sitt revisionsbehov om revisorn t.ex. går i pension. Det har även förekommit att revisorer som arbetat uteslutande med småföretag byter inriktning för att de ansett att det kommer bli för svårt att kompensera för kundbortfallet.

Att företagen måste göra ett aktivt val på en bolagsstämma för att ta beslutet att säga upp revisorn, det som tidigare benämnts opt-out, kommer troligen också att påverka antalet företag som säger upp revisorn. Uttrycket opt-out används i utredningen och i många artiklar i ämnet. På intervjuerna nämns det inte men effekten av det berörs av flera respondenter som anser att det kommer att påverka hur många som säger upp sin revisor. Detta märks kanske tydligast på nystartade AB som har haft möjligheten att välja fr.o.m. 1 november 2010 då lagen trädde i kraft. Respondenterna har varit med och startat flera bolag utan revisorer. En respondent öppnar för att det kanske kommer att bli en ökning av AB när reglerna lättas. Dessa nya företag konverteras från enskild firma eller HB till AB. Detta för att reglerna om

revisor och aktiekapital gör det möjligt och många ser AB som en bättre företagsform. Att dessa väljer att inte tillsätta en revisor är mycket troligt, då inget behov av revision är motiverat.

Revisionsbyråer som verkar på lite mindre orter kan ofta upplevas som mer igenkända i det lokala näringslivet. Det framkommer i denna undersökning angående skillnader på marknadens storlek att en revisionsbyrå som regel är mindre anonym i en mindre stad. Det finns ofta en personlig relation mellan revisor, kund och externa intressenter. Som respondenten uttrycker det *”om byråns logga står stämplad på ett bokslut vill vi att de ska veta att allt stämmer”*. Det kravet har alla seriösa revisionsbyråer, skillnaden är att om en extern intressent t.ex. en banktjänsteman som ska bevilja ett lån ser loggan kan han/hon direkt koppla den till ett ansikte. På en större marknad finns kanske inte den kopplingen i samma utsträckning. Däremot representerar både den medelstora och stora revisionsbyrån internationella företag med gott rykte som aktivt arbetar med sitt varumärke på många sätt. Deras logga har förmodligen ett stort värde som kvalitetsstämpel på den globala marknaden. Detta är något som känns aktuellt i och med ett par redovisningsskandaler den senaste tiden, där stora revisionsbyråer fått utstå mycket kritik i media. Detta är säkert något som påverkar trovärdigheten hos dessa.

Respondenten på den stora revisionsbyrån tar upp en nackdel i att den oberoende granskningen kan komma att väljas bort, vilket innebär en nackdel för samhället och de olika intressenterna. Denne menar att det ganska ofta innehåller felaktigheter i redovisningen som får rättas till. I artikeln av Axelsson nämner just Jan Johansson att samhället och näringslivet kan komma att påverkas negativt av den frivilliga revisionen. Att revisorn inte längre kontrollerar årsredovisningen kan innebära att större ansvar läggs på redovisningskonsulter och redovisningsansvariga på företagen.

Hur ett framtida avskaffande av förvaltningsrevisionen påverkar branschen ligger till viss del utanför vad denna uppsats omfattar. Tidigare forskning av Karjalainen och Åberg visar dock att förvaltningsrevisionen och andra ålagda plikter från myndigheter skapar en högre kostnad och en irriterande överadministration runt revisionen. Även Svenskt näringsliv tar upp den här aspekten och tror att lättnader hade inneburit en mer kostnadseffektiv revision. Svenskt Näringsliv anser inte bara att förvaltningsrevisionen borde försvinna utan även ansvarsfrihetsinstitutet som enligt dem är förvirrande för utländska intressenter, och ändå inte garanterade att intressenter i framtiden inte skulle kräva ansvar av styrelse och VD. En av respondenterna uttrycker det som att företag bestraffas dubbelt vid för sen inbetalning av skatter och avgifter. De får först en straffavgift och ränta men även en oren revisionsberättelse. Det kan upplevas som orättvist och skapa en negativ inställning till revision hos företagaren. Samtidigt anser vissa myndigheter att det är en viktig del i att kontrollera att företagsledningen sköter sig.

5.3. Alternativa kvalitetsbevis

Respondenterna påpekar vikten av att en granskning är neutral och oberoende, vilket inte bokslutsrapporten är på samma sätt som en revisionsberättelse. Detta ämne debatteras även om i Dagens Industri, där Tomas Lindgren och Magnus Eriksson från Pwc är inne på samma spår som respondenterna i denna uppsats. Fredrik Dahlberg på SRF anser dock att bokslutsrapporten är ett fullvärdigt kvalitetsbevis som kan komma att ge exempelvis banker än bättre koll på företagets redovisning än vad en revisionsberättelse tidigare garanterat. Han anser vidare att den är klart tillräcklig för småföretag vid kreditbeslut och poängterar fördelen med att den kan tas fram ofta vilket gör den aktuell.

Respondenternas åsikter är att avvakta o se vad exempelvis bankerna kommer säga. En av respondenterna tror att bokslutsrapporten kan fungera om banken känner till kunden väl, medan en annan respondent hoppas att kunskapen hos bankerna finns att utgå från rätt underlag när det ska beslutas om kredit. En tredje respondent anser att det blir en mognadsprocess för marknaden att förstå vad bokslutsrapporten kommer att innebära i praktiken. Lindgren och Eriksson ser inget negativt i själva bokslutsrapporten, som de anser kan vara bra som underlag för företagsledningen när de ska ta beslut. Dock påpekar de skillnaden mot revisionsberättelsen som är helt fristående och som varit en stor fördel för många företag genom åren. För väldigt små företag utan intressenter kan den dock möjligen vara ett alternativ, men de företag som funderar på att överge revisionen och ersätta den med en bokslutsrapport bör fundera ordentligt innan. Detta är de överens om med respondenterna i undersökningen som är noga med att påpeka de uppenbara skillnader som finns mellan bokslutsrapporten och en revision. Ingen förkastar värdet av den helt men enkelt uttryckt anser de att det är som att jämföra äpplen och päron. Det är stor skillnad i krav och kompetens mellan en revisor och en auktoriserad redovisningskonsult och detta måste beaktas.

Jämfört med det danska förslaget om en lagstadgad review så är inte detta tal om någon lagstadgad åtgärd som åläggs företagen. Huvudargumentet från den danska regeringen att inte ta beslut byggde dock på att de ansåg att förslaget inte var tillräckligt långsiktigt utan de ville vänta till ett mer globalt fungerade system presenteras. Som denna undersökning tagit upp blir näringslivet allt mer inter/multinationellt och i framtiden blir det än mer viktigt att arbeta med saker som fungerar globalt. En av respondenterna uttrycker att *”man hoppas att marknaden vet vilka rapporter de ska fråga efter”*. Det är förmodligen något som kommer att växa fram under de närmaste åren.

6. Diskussion & slutsatser

6.1. Förberedelser

Revisionsbyråerna har haft lång tid att förbereda sig på och det har resulterat i att ett större utbud av tjänster som erbjuds kunderna. Det har även lett till ett mer marknadsorienterat perspektiv på revision. Detta har varit en förväntad lösning och bekräftar resultatet i den uppsats som Karjalainen & Åberg skrev 2007 om slopad revisionsplikt. De anser även att de små revisionsbyråerna skulle bli förlorarna när revisionsplikten avskaffades. Denna uppsats bekräftar till viss del även detta och framförallt en respondent tror att de allra minsta revisionsbyråerna som inte är tillräckligt kundorienterade kommer att få problem.

Marknadsanpassning är idag ett måste för att kunna hävda sig på marknaden oavsett bransch. Revisionsbranschen har länge kunnat leva på att alla aktiebolag varit tvungna att ha revision. Nu måste dock även revisionsbyråerna anpassa sig och marknadsföra andra tjänster för att överleva. Många revisionsbyråer har jobbat mot denna förändring senaste åren och är väl förberedda, precis som de i denna undersökning, men författarna tror att vissa små revisionsbyråer saknar kanske både viljan, möjligheten och kunskapen att genomgå denna förändring. Detta kommer förmodligen att ställa andra krav på den enskilde revisorn gällande social kompetens och att kunna behålla och locka till sig nya kunder.

Att det finns företag som inte behöver revision håller alla, utom möjligen skatteverket, med om. Detta tas upp av alla respondenter och får anses vara en tungt vägande orsak till att frågan utretts från första början. En av respondenterna uppger att de t.o.m. rekommenderat några kunder att göra det. Författarna anser att det är ett mycket bra sätt att tackla problemet. För det första ger det ett väldigt seriöst intryck hos kunden. Det signalerar att revisionsbyrån verkligen vill hjälpa kunden att utveckla sitt företag på bästa sätt. Det är även ett utmärkt sätt att proaktivt sälja in alternativa tjänster eftersom man kan komma med andra erbjudanden i anslutning till det. Revisionsbyrån kan därför hamna i ett fördelaktigt förhandlingsläge. Risken med detta är förstås att revisionsbyrån tappar några kunder som de kunde behållit längre men det är mycket troligt att dessa i alla fall hade försvunnit på sikt.

Även om denna uppsats skrivits efter beslutet tagits har någon säker prognos för effekterna inte kunnat säkerställas eftersom det är först till våren som det verkligen går att se något konkret resultat. Det som däremot kan konstateras är att det inte har varit någon rusning att säga upp revisorerna även om respondenterna uppger att det diskuterats i några fall. Författarna vill även betona att det som vid första anblicken upplevdes som ett stort beslut kanske numera mer upplevs som ett startskott till en successivt allt mer omfattande frivillig revision. En omvärldsanpassning och EU-konformitet kommer säkert att driva på utvecklingen.

6.2. Revisionsbyråernas och intressenters åsikter om frivillig revision samt tankar om framtiden

En av de tydligaste sakerna som uppsatsen får fram är hur begränsad omfattning som frivillig revision tillslut mynnade ut i. Alla respondenter var förvånade och även många i den offentliga debatten att inte de tidiga högre gränserna kom att gälla till slut. Vad som fick regeringen att öppna så försiktigt finns det många teorier om. En respondent är inne på hur hög prioritering det är på skatteintäkter i Sverige. Författarna tror även att befarat skattebortfall kan ha varit en av anledningarna till beslutet. Vidare tror författarna att Skatteverkets ökade kontrollmöjligheter kommer att vara en faktor som gör att färre företag väljer bort revisionen. Att Skatteverket fått utökade kontrollmöjligheter känns logiskt då de varit konstant emot förslaget om avskaffad revisionsplikt. Slarv med skatter är en av de

vanligaste orsakerna till en oren revisionsberättelse. Det kan aldrig förbises i revisionsberättelsen även om det är ett uppenbart misstag som genast korrigerats och allt är helt exemplariskt i övrigt. Motviljan mot ökat fusk och minskade skatteintäkter har säkert varit en viktig faktor i beslutet. Att börja försiktigt och vänta och se för kanske anse vara helt enligt den svenska modellen också. Författarna tror att ytterligare en orsak till att de lägre gränserna valdes var att Sverige till viss del jämförde med Danmark, där gränserna nu är relativt likvärdiga. Hade de högre gränserna valts hade Sverige istället legat bland de högsta inom EU och betydligt högre än övriga nordiska länder.

Något som författarna upplever som förvånande är att revisionsbyråerna utför så många kombinerade uppdrag. Utgångspunkten var att redovisning i hög grad sköts antingen internt eller av en extern konsultfirma för att därefter lämnas till en fristående revisor. Att ha kombinerade uppdrag för mindre företag kan vara en praktisk och kostnadseffektiv lösning. Att en artikel säger att bara två av de noterade bolagen på stora listan på Stockholmsbörsen har separata revisionsbyråer för rådgivning och revision är mer uppseendeväckande. Det är givetvis lockande för en revisionsbyrå att kunna ta hela kakan. Det är säkert så att revisionsbyråerna upplever att deras objektivitet inte är i farozonen. Författarna ser däremot en risk att den kvalitetsstämpel som revisionen ska ge naggas rejält i kanten av detta. Även om det inte innebär en kvalitetsförsämring kommer det ge en utomstående person skäl att ifrågasätta objektiviteten.

Banker tillhör de viktigaste intressenterna för många företag, då de allra flesta oftast är beroende av extern finansiering i mer eller mindre omfattning. I framtiden kommer bankerna behöva samma säkerheter vid kreditprövning oavsett om företaget har revisor eller inte, och författarna tror att företag som har sin information kvalitetssäkrad av en revisor kommer ha en stor fördel. Då vet banken att en oberoende kompetent part har granskat informationen, och de behöver då inte lägga ner mer tid på att ta reda på huruvida informationen stämmer eller inte. Även bankerna reagerade positivt på de lägre gränserna, vilket säkerligen kan bespara bankerna en del jobb gällande kreditprövning. Att ett par banker inte anser att revisionsplikts avskaffande påverkar besluten för kredit, kan säkert i praktiken ändå innebära att de önskar att företagen har revision, då detta borgar för en ordnad redovisning.

Det är intressant att ställa sig frågan varför frivillig revision införs. I uppsatsen försöker författarna spegla olika intressenters syn på revision. De starkaste motiven för en frivillig revision är omvärldsanpassning och att minska den administrativa bördan för företag i syfte att stärka deras konkurrenskraft. De vanligaste argumenten för revision är att säkra skatteintäkter, minska ekonomisk brottslighet och höja kvalitén på redovisningen. Efter att ha satt sig in i debatten har författarna fått insikt i att åsikterna ofta är väldigt polariserade. Till viss del kanske det beror på egenintressen precis som överallt annars står pengar och prestige på spel. Det beror även på informationsasymmetri, de olika sidorna har inte all information och ser inte den andra sidans behov eller intentioner. En annan faktor är en persons inställning till ordning kontra enkelhet. Sverige anses ofta vara ett land med hög grad av ordning och reda. Inom revision kan detta ses som att Sverige varit ett av de sista länderna med lagstadgad revision för alla företag. Sverige och Finland är de enda länderna med förvaltningsrevision. Det är höga krav på objektivitet med jävsregler och revisorerna har i många fall anmälningsplikt. Den här frågan kommer förmodligen och bollas fram och tillbaka även i framtiden.

6.3. Alternativa kvalitetsbevis

Författarna anser liksom respondenterna att det blir en mognadsprocess att se hur marknaden kommer att se på bokslutsrapporten. Likaså att den inte går att jämföra med revisionen när det

gäller oberoende kvalitetsgranskning, då revisorn granskar någon annans arbete till skillnad från den auktoriserade redovisningskonsulten som godkänner sin egen redovisning. Dock kan bokslutsrapporten som nämndes i analysen säkerligen fungera som ett bra underlag för ledningen i företaget då den innehåller den senaste informationen. Revisionsberättelsen kommer säkerligen alltid att innebära en större säkerhet och eftersträvas av företagets olika intressenter.

Om någon intressent efterfrågar bokslutsrapporten inför exempelvis ett samarbetsavtal tror författarna att det är en fördel om den som utfärdat rapporten har gott rykte och är bekant för intressenten. Detta kan medföra att trovärdighet finns om företagets redovisning och att de då nöjer sig med bokslutsrapporten istället för en hel revision.

Bokslutsrapporten är ingen lagstadgad rapport, utan något som företagen använder frivilligt. Författarna tror inte att detta kommer bli något lagstadgat förslag som förslaget på lagstadgad Review i Danmark, där de dock avvaktat förslaget i väntan på något internationellt gemensamt system. Detta kommer säkert innebära att även Sverige avvaktar och ser om EU kommer ta fram ett gemensamt system.

6.4. Förslag på vidare forskning

Revisionsbranschen genomgår just nu en rad förändringar, varför ämnet kommer erbjuda flera intressanta och spännande frågor att forska vidare inom de närmast kommande åren. Nedan presenterar författarna några uppsatsförslag inför framtiden.

- Gråzonen för revision och konsultation för samma företag. Var går gränserna för jäv och vad betyder det för trovärdigheten? Hur ser olika intressenter på detta?
- Hur utförs kontroll och granskning av revisorer? Detta är något som har uppmärksammats efter revisionsskandalen med HQ Bank och andra händelser.
- En undersökning om hur det går för de allra minsta revisionsbyråerna ett tag efter lagändringen. Hur har de klarat reformen?

Referenser

Internetkällor

Bolagsverket. (2010). *Små aktiebolag kan välja att inte ha revisor*. [Elektronisk]. Tillgänglig: http://www.bolagsverket.se/aktuellt/2010/100621_revisor.html. [2010-11-18]

Bursell, J och C Neurath, E24. (2010). *Tung kritik mot revisorernas dubbelspel*. [Elektronisk]. Tillgänglig: http://www.e24.se/business/bank-och-finans/tung-kritik-mot-revisorernas-dubbelspel_2405041.e24. [2010-12-16]

Dagens Industri. (2010). *Slopad revisionsplikt splittrar experterna*. [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.di.se>. [2010-12-15]

Dagens Industri. (2010). *Debatt: Livet blir enklare för småföretagarna*. [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.di.se>. [2010-12-15]

Dagens Industri. (2010). *Debatt: De flesta har vunnit på revisionen*. [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.di.se>. [2010-12-15]

Grant Thornton a. (2010). *Korta fakta*. [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.granthornton.se/Om-oss/Korta-fakta/>. [2010-12-01]

Grant Thornton b. (2010). *Revisionsplikten i Europa*. [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.granthornton.se/Tjanster/Revision/Vad-ar-nyttan-med-revision/Revisionsplikten/Revisionsplikten-i-Europa/>. [2010-11-23]

Grant Thornton c. (2010). *Varför väljer allt fler Grant Thornton?* [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.granthornton.se/Om-oss/>. [2010-12-01]

JDG Revision AB. (2010). *Om företaget*. [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.jdgrevision.se/om.asp>. [2010-12-02]

Regeringskansliet, Justitiedepartementet. (2010). *En frivillig revision*. [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/15/48/34/cb0eca03.pdf>. [2010-11-06]

Skatteverket. (2010). *Skatteverkets pressmeddelande, Frivillig revision för de minsta bolagen*. [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.skatteverket.se/omskatteverket/press/pressmeddelanden/riks/2010/2010/frivilligrevisionfordeminstabolagen.5.1a098b721295c544e1f800047828.html>. [2010-12-15]

Skatteverket. (2008). *Skatteverkets yttranden, Avskaffande av revisionsplikten för små företag (SOU 2008:32); remiss 2008-06-23*. [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.skatteverket.se/rattsinformation/remissvar/2008/remissvar2008/13122266808112.5.121b82f011a74172e5880005981.html>. [2010-12-15]

SRF a. (2010). *Bokslutsrapporten – ett nytt kvalitetsbevis för ekonomisk rapportering*. [Elektronisk]. Tillgänglig: http://www.srfkonsult.se/portal/page/portal/srf/om_srf/Avskaffad_revisionsplikt. [2010-11-17]

SRF b. (2010). *Om den auktoriserade redovisningskonsulten*. [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://bokslutsrapporten.se/om-den-auktoriserade-redovisningskonsulten/>. [2010-11-17]

SRF c. (2010). *Reko – Svensk standard för redovisningstjänster*. [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://bokslutsrapporten.se/reko-svensk-standard-for-redovisningstjanster/>. [2010-11-17]

Svenskt näringsliv. (2010). *Om svenskt näringsliv*. [Elektronisk]. Tillgänglig: http://www.svensktnaringsliv.se/om_oss/. [2010-12-13]

Litteratur

Bell, J. *Introduktion till forskningsmetodik*. Studentlitteratur, Lund, 2005.

FAR Förlag AB. *Revision – En praktisk beskrivning*. Stockholm, juli 2006.

Holme, Idar Magne & Bernt Krohn Solvang. *Forskningsmetodik, Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Studentlitteratur, Lund, 1997.

Jansson, M & S Sievert. *Revisionsplikt 1895-1983- Ett historiskt perspektiv*. Kandidatuppsats, Karlstad Universitet, 2010.

Karjalainen, K & R Åberg. *Slopad revisionsplikt- Hur påverkas revisorerna?* Kandidatuppsats, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, 2007.

Körner, S & L Wahlgren. *Praktisk statistik*. Studentlitteratur, Lund, 2002.

Lindström, Olle. *Regeringen slopar revisionsplikt*. TT, 2010.

Proposition 2009/10:204.

Sjöström, C. *Revision och lagreglering – ett historiskt perspektiv*. Linköping, 2004.

Statens Offentliga Utredningar, SOU 2008:32. *Avskaffande av revisionsplikten för små företag*. Justitiedepartementet, Stockholm, 2008.

Svenskt Näringsliv. *Remissyttrande- avskaffande av revisionsplikten för små företag*. 2008.

Artiklar

Axelsson, Olof. (2010). ”Nya vindar inom revision”. *Civilekonomen*, nr 9.

Balans. (2010). ”Noteringar: Första åren utan revisionsplikt – så blev det i Danmark.” *Balans*, nr 3.

Danielsson, Charlotta (2010). ”Reformen påverkar inte bankernas utlåning”. *Balans*, nr 5.

Lennartsson, Rakel a. (2010). ”Det nordiska undantaget”. *Balans*, nr 5.

Lennartsson, Rakel b. (2010). ”Revisionsplikten – kom, sågs ... och slopades”. *Balans*, nr 5.

Lennartsson, Rakel c. (2010). ”Noteringar: Ingen lagstadgad review i Danmark”. *Balans*, nr 6-7.

Lennartsson, Rakel d. (2010). ”Noteringar, frivillig revision”. *Balans*, nr 11.

Bilaga 1

Underlag för intervjufrågor

Frågorna kommer att ställas i samband med intervjuer med revisorer på revisionsbyråerna och ligga till grund för uppsatsen. Givetvis kan respondenten tillägga något om det skulle vara intressant för uppsatsen.

1. Din (respondentens) roll på byrån och bakgrund?
2. Hur många anställda har byrån?
3. Hur stor andel av era klienter är småföretag (kriterier enligt lagen för revisionsplikt)?
4. Hur stor andel omsättningsmässigt står småföretagen för?
5. Har det funnits några problem med revisionerna i småföretag för er del?
6. Hur har lönsamheten varit för revisioner i småföretag jämfört med större bolag?
7. Har ni förberett er på något speciellt sett inför den lagändring som nu tillåter frivillig revision för småföretag?
8. Erbjuder ni några andra/ fler tjänster till småföretag nu när de inte är tvungna att ha revision?
9. Vad anser ni om den nya lagen?
10. Fördelar och nackdelar med frivillig revision?
11. Vad anser ni om att småföretag istället kan komma att kvalitetssäkra sin finansiella information genom en bokslutsrapport från en auktoriserad redovisningskonsult?
12. Hur tror ni att de närmsta åren kommer att se ut nu efter lagändringens införande?
13. Det är inte förrän till våren som man definitivt kan konstatera hur många som väljer bort revisionen men kan ni märka något just nu? Har era klienter aviserat något?
14. Lagändringen har varit aktuell länge och olika förslag har förekommit. Blev det som ni förväntat?

Bilaga 2

Revisionsberättelse

Till årsstämman i Företag AB

Org. nr 556123-4567

Jag har granskat årsredovisningen, koncernredovisningen och bokföringen samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning i Företag AB för år 200X. Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för räkenskapshandlingarna och förvaltningen och för att årsredovisningslagen tillämpas vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen. Mitt ansvar är att uttala mig om årsredovisningen, koncernredovisningen och förvaltningen på grundval av min revision.

Revisionen har utförts i enlighet med god revisionssed i Sverige. Det innebär att jag planerat och genomfört revisionen för att med hög men inte absolut säkerhet försäkra mig om att årsredovisningen och koncernredovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter. En revision innefattar att granska ett urval av underlagen för belopp och annan information i räkenskapshandlingarna. I en revision ingår också att pröva redovisningsprinciperna och styrelsens och verkställande direktörens tillämpning av dem samt att bedöma de betydelsefulla uppskattningar som styrelsen och verkställande direktören gjort när de upprättat årsredovisningen och koncernredovisningen samt att utvärdera den samlade informationen i årsredovisningen och koncernredovisningen. Som underlag för mitt uttalande om ansvarsfrihet har jag granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i bolaget för att kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören är ersättningsskyldig mot bolaget. Jag har även granskat om någon styrelseledamot eller verkställande direktören på annat sätt har handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen. Jag anser att min revision ger mig rimlig grund för mina uttalanden nedan.

Årsredovisningen och koncernredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en rättvisande bild av bolagets och koncernens resultat och ställning i enlighet med god redovisningssed i Sverige. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar. Jag tillstyrker att årsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för moderbolaget och för koncernen, disponerar vinsten i moderbolaget enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

A-Stad den 1 mars 200X

Anders Andersson Auktoriserad revisor

Bilaga 3

Bokslutsrapport

Utformningen av en bokslutsrapport (Bokslutsrapporten, 2010)

BOKSLUTSRAPPORT

Till företagsledningen/styrelsen i

Organisationsnummer

Jag har biträtt [företagets namn] med att upprätta årsbokslutet/årsredovisningen för år ÅÅÅÅ.

Årsbokslutet/Årsredovisningen utvisar ett redovisat resultat om ... kr (föregående år ... kr) samt en balansomslutning om ... kr (föregående år ... kr). Det är företagsledningen/styrelsen som har ansvaret för årsbokslutet/årsredovisningen samt för att det/den uppfyller de krav som ställs enligt lag och norm.

Mitt arbete med årsbokslutet/årsredovisningen grundas på det räkenskapsmaterial och den övriga information som har tillhandahållits mig. Jag har utfört mitt arbete i enlighet med Svensk standard för redovisningstjänster, Reko. Det innebär att jag har beaktat bestämmelserna i bokföringslagen/årsredovisningslagen och annan relevant normgivning. Jag har vidare genomfört kontroller och rimlighetsanalyser för att årsbokslutet /årsredovisningen ska uppnå en hög kvalitet och utgöra ett bra beslutsunderlag i verksamheten.

Jag har inte utfört någon revision eller översiktlig granskning och gör följaktligen inte heller något bestyrkande av årsbokslutet/årsredovisningen.

Ort den DD månad ÅÅÅÅ

Anders Andersson

Auktoriserad redovisningskonsult